

อริยบุคคล

โดย

หลวงปู่พระราชพรหมยาน

สารบัญ

อารมณัฏฆานโลกุตตระ

อารมณัฏฆพระโสดาบัน

อารมณัฏฆพระสกิทาคามี

อารมณัฏฆพระอนาคามี

อารมณัฏฆพระอรหันต์

หลวงพ่อดาบญหา

อารมณ์ฉานโลกุตตระ

วันนี้ก็จะพูดถึง “ฉานโลกุตตระ”

โลกุตตระ หมายความว่า “ความเป็นพระอรหันต์”

สำหรับพระอรหันต์ ๒ ชั้น คือ พระโสดาบันกับสกิทาคา ทั้ง ๒ ท่านนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เป็นผู้มีปัญญาเล็กน้อย แล้วก็มีความรู้เล็กน้อย แต่เป็นผู้มั่นอยู่ในศีล เป็นผู้ทรงศีล”

คำว่า “อริ” นี้แปลว่า ยิ่ง หรือว่า ใหญ่ หรือว่า ทับทรวงอริศีล ก็หมายความว่า ทรงศีลอย่างยิ่ง ที่ยอมตัวตายดีกว่าศีลขาด หรือสำหรับพระโสดาบันมีอะไรบ้าง

ถ้าว่ากันตาม สังโยชน์ ก็คือ :-

๑. สักกายทิฏฐิ

๒. วิจิกิจฉา

๓. สีลัพพตปรามาส

พระสกิทาคามี ก็มีเท่ากัน

สำหรับปัญญาในด้านสักกายทิฏฐิ เห็นไม่ลึก ยังเห็นตื้นๆ นั่นก็คือว่ามีความรู้สึกอยู่อย่างเดียวว่า การเกิดเป็นทุกข์ การทรงชีวิตอยู่นี้มันเป็นทุกข์ และในที่สุดชีวิตของเราก็จะต้องตาย ท่านที่เป็นพระโสดาบัน ท่านไม่ลืมความตาย แต่ไม่ใช่ว่านึกถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออกอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสถามพระอานนท์ว่า

“อานนท์ เธอก่อนอานนท์ เธอนึกถึงความตายวันละกี่ครั้ง...?”

พระอานนท์ก็ตอบว่า

“วันละประมาณ ๗ ครั้ง พระพุทธเจ้าข้า”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ยังห่างมากอานนท์ ตถาคตนึกถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออก...”

ในขณะนั้นพระอานนท์เป็นพระโสดาบัน เป็นอันว่าอารมณ์ของพระโสดาบันนี้ มีความคิดในด้านปัญญาแล้วว่าชีวิตนี้มันต้องตาย ยังไม่สามารถจะตัดขั้น ๕ ได้เต็มที่ ท่านจึงกล่าวว่า มีปัญญาเล็กน้อย และก็มีสมาธิไม่สูง ก็ได้แค่ปฐมฌาน

และข้อที่ ๒ วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาตัวนี้ พระโสดาบันไม่สงสัยในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นอันว่ามีความเคารพในพระพุทธเจ้าจริง มีความเคารพในพระธรรมจริง มีความเคารพในพระอริยสงฆ์จริง มีความมั่นคงในพระรัตนตรัยทั้ง ๓ ประการ

และข้อที่ ๓ สีลัพพตปรามาส พระโสดาบันกับพระสกิทาคามี สามารถทรงศีล ๕ ให้บริสุทธิ์สมบูรณ์แบบ หมายความว่าไม่มีเจตนาเพื่อจะละเมิดศีล ๕ แคศีล ๕ เท่านั้นนะ ตามแบบ

สังโยชน์ท่านกล่าวไว้ว่า พระโศดาบันกับพระสภิกาคามีนี่ก็เป็นแค่สังโยชน์เบาๆ ได้ ๓ และใช้ปัญญาเบาๆ คือ มีความรู้สึกว่าร่างกายมันจะต้องตาย

ถ้าร่างกายของเราจะต้องตาย อบายภูมิมันมี สวรรค์มันมี พรหมมันมี ท่านก็คิดว่า ถ้าเราจะตายชาตินี้ เราก็จะไปอบายภูมิ ถ้าจะไม่ไปอบายภูมิลึ่งที่เราจะเกาะนั้นก็คือ คุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม และคุณของพระอริยสงฆ์ ก็มันในคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และกัทรังสี ๕ บริสุทธิ เพราะถ้ามันในคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีสีล ๕ บริสุทธิ อันนี้ไม่ไปอบายภูมิ นี้ว่ากันตามลักษณะของสังโยชน์

แต่ว่าในอารมณ์ของการปฏิบัติ นั้นตามหนังสือนะ อารมณ์ของการปฏิบัติก็มีความรู้สึกตามนั้นจริง แต่ว่าพอจิตของเราจะก้าวออกจากโลกียะแดน เข้าสู่โลกุตระ เข้าถึงความเป็นพระอริยเจ้า ต้องมีจิตต้องเข้าสู่ โคตรกฏญาณ ก่อน

คำว่า “โคตรกฏญาณ” ก็หมายถึงว่า มีอารมณ์อยู่ในระหว่างท่ามกลางโลกียะและโลกุตระ ตอนนั้นก็เห็นจะไม่ต้องอธิบาย เพราะมันจะเฟือ

เครื่องสังเกตุต่างๆ สำหรับโคตรกฏญาณ ใจของเรามีความรู้สึกว่า เราจะต้องตาย ตายเมื่อไหร่ ก็เชิญ ในเมื่อเรามีที่พึ่ง คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระอริยสงฆ์ เรามีสีล ๕ บริสุทธิ เราก็ไม่หนักใจในด้านที่มันจะต้องตาย เพราะตายอย่างน้อยเราก็ไปสวรรค์ แต่ว่าถ้าเราจะถึงสวรรค์อย่างเดียวแล้วก็ลงอบายภูมิ นี้เราไม่ต้องการ

ฉะนั้น อารมณ์ของท่านที่ปฏิบัติเพื่อจะเข้าถึงพระโศดาบันพอจิตเข้าถึงโคตรกฏญาณ ตอนนี้จะมีความรู้สึกอย่างหนึ่ง นั่นคือจิตรักพระนิพพานเป็นอารมณ์ ใครจะมาพูดถึงพรหมก็ดี พูดถึงสวรรค์ก็ดี และความเป็นใหญ่ในเมืองมนุษย์ มีความใหญ่โต มีความร่ำรวยก็ดี จิตไม่พอใจ ไม่ใช่โกรธแต่ก็ไม่เต็มใจ จิตตั้งใจอย่างเดียว คือต้องการพระนิพพาน นี้พูดในแนวของสุขขวิปัสสโก

ถ้าพูดในแนวของวิชชาสาม วิชชาสามมี ทิพจักขุญาณ เป็นเบื้องต้น พอจิตเข้าถึงโคตรกฏญาณ ตอนนี้นำถึงของวิชชาสามจะเห็นพระนิพพานแจ่มใสชัดเจนมาก ถ้าจิตยังไม่ถึงโคตรกฏญาณ มองพระนิพพานเท่าไรก็ไม่เห็น จะเห็นได้ก็แค่พรหม นี่เป็นเครื่องวัด

สำหรับท่านที่ได้อภิญญา ถ้ากำลังจิตยังเข้าไม่ถึงโคตรกฏญาณ ไปถึงพระนิพพานก็ไม่ได้ ถ้ากำลังจิตนั้นเข้าถึงโคตรกฏญาณขึ้นไป สามารถไปถึงนิพพานได้ นี่เป็นเครื่องวัด ต่างกันนะ

ที่พูดเมื่อนี้เป็นแนวของสุขขวิปัสสโกว่า ถ้าจิตเข้าถึงโคตรกฏญาณ จิตจะมีความรักพระนิพพานเป็นอารมณ์ ถ้าจิตเข้าถึงพระโศดาปัตติผล จิตรักพระนิพพานด้วย อารมณ์ธรรมดาก็มีขึ้นมาอีกจุดหนึ่ง ถูกดำ ถูกว่า ถูกนิินทา มันสะเทือนน้อย สะเทือนเหมือนกัน ยังมีความโกรธเหมือนกัน แต่มัน โกรธช้าหรือมัน โกรธเบาว่าปกติ อันนี้ท่านเรียกว่า พระโศดาบัน หรือ พระสภิกาคามิ

ขอเล่าแบบหยาบๆ นะ เพราะเวลานั้นจำกัด และถ้าเราจะหมุนกันไปอีกทีหนึ่ง พระโศดาลัย แต่ถ้างถึงพระโศดาลัยแล้วประพาศิตัวอย่างไร อย่าลืมนะว่าพระโศดาลัยมีความรักในระหว่างเพศยังมีการแต่งงาน

ตัวอย่าง นางวิสาขา ท่านเป็นพระโศดาลัย ตั้งแต่อายุ ๗ ปี ในที่สุดอายุ ๑๖ ปี ท่านก็แต่งงาน พระโศดาลัยก็ยังอยากกรวย การแต่งงานของพระโศดาลัย ก็ยังอยู่ในขอบเขต ไม่ละเมิดศีล ๕ คือไม่มีกาม และก็ทำหรับความอยากกรวยของพระโศดาลัยก็กรวยด้วย “สัมมาอาชีวะ” ไม่คดไม่โกงใคร พระโศดาลัยยังมีความโกรธอยู่ ไม่ใช่ว่าจะหมดความโกรธ แต่มันเบาไปหน่อยหนึ่ง แต่ว่าโกรธก็จริงแท้ แต่ไม่ฆ่าใครตาย ขึ้นชื่อว่าพระโศดาลัยยังมีความหลงก็เพราะว่า ยังมีความรัก ยังมีความอยากกรวย ยังมีความโกรธ แต่ทุกอย่างอยู่ในขอบเขตของศีล จะเห็นว่าประเดี้ยว เอ๊ะ! เห็นเขาเป็นพระโศดาลัยทำไมแต่งงาน

และมาอีกท่านหนึ่งน่าคิดมาก คือว่าลูกท่านมหาเศรษฐีท่านหนึ่ง แคะเห็นพรานกุกกุกมิตรมาขายเนื้อ อาศัยที่อดคิดเคยเป็นสามีภรรยากันในกาลก่อน เห็นก็เกิดความรัก ผลที่สุดก็หนีพ่อแม่ไปติดตามพรานออกไปอยู่ในป่าเป็นสามีภรรยา กัน คนนี้ท่านก็เป็นพระโศดาลัย ตั้งแต่อายุ ๗ ปีเหมือนกัน แต่ตอนนี้เขาไปถามพระพุทธรเจ้าว่า ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น

พระพุทธรเจ้าบอกว่าความรักมันเกิด ด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ :-

๑. บุพเพสันนิวาส ถ้าบุพเพสันนิวาสนี้ เห็นเข้าแล้วมันทนไม่ไหว จะต้องแต่งงานกันแน่

๒. ความรักจะเกิดขึ้นได้ก็อาศัยการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันนี้เบาหน่อย ถ้าเป็นพระโศดาลัยก็ไม่ต้องโอดตามเขา ข้อแรกต้องโอดแน่ ถ้าเขาไม่ตกลง ถ้าผู้ใหญ่ไม่เห็นชอบ เป็นอันว่าพระโศดาลัยที่ประพาศิตัวจริงๆ คือ :-

๑. ยังมีการครองเรือนแต่งงานกัน มีลูกมีเต้าเหมือนกัน

๒. พระโศดาลัยก็ยังอยากกรวย ทุกๆ อย่างอยู่ในขอบเขตของศีล

๓. พระโศดาลัยก็ยังมีความโกรธ แต่โกรธช้า กำลังเบา

พระโศดาลัยยังมีความหลง ถ้าพูดให้ย่อยลงมาอีกนิดเพื่อความเข้าใจง่าย ถ้าเป็นพระโศดาลัยแล้วอารมณ์อย่างนี้ เมื่อถึงพระโศดาลัยแล้วอารมณ์อย่างนี้จะทรงตัว คือ :-

๑. ไม่เคยประมาทในชีวิต มีความรู้สึกที่ชีวิตมันจะต้องตาย แต่ก็ไม่ได้คิดทุกกลมหายใจเข้าออก ไม่ลืมนึกว่าถ้าจะตายเราไม่ยอมไปอบายภูมิ จุดที่เราจะไปมีจุดเดียว คือ ... “พระนิพพาน”

๒. พระโศดาลัยเคารพในพระพุทธรเจ้าจริง เคารพในพระธรรมจริง เคารพในพระอริยสงฆ์จริง

๓. พระโศดาลัยมีศีล ๕ บริสุทธิ์

๔. พระโศดาลัยมีจิตรักพระนิพพานเป็นอารมณ์

จำไว้เท่านั้นะ และจำไว้ว่า พระโศดาบันยังครองเรือนสำหรับกำลังของ พระสภิกาคามี ก็มี อารมณ์เบาไปกว่าพระโศดาบันลงไปอีกนิดหนึ่ง คือว่าเรื่องของความรัก ก็ยังมีความรักอยู่ รู้สึกว่า มันเนือยลงไปมาก มันเบาไปมาก ความโกรธหรือความอพยากรว้ยก็บรรเทาลงไปเยอะ ถ้าพูดถึง ความหลงก็เบาลงไปด้วย มีสภาพเหมือนกันกับพระโศดาบัน แต่มันเบากว่า

ต่อมาที่จุดสำคัญอีกจุดหนึ่ง ก็คือ พระอนาคามี สำหรับพระอนาคามี มีจุดสังเกตที่ง่ายๆ อยู่ จุดหนึ่ง จุดที่เราจะสังเกตง่ายที่สุดก็คือว่า **จิตใจของบุคคลใดถ้าก้าวเข้าไปอยู่ในเขตของพระอนาคามี จิตของพวกนั้นมีความต้องการศีล ๘ และมีการรักษาศีล ๘ เป็นปกติ**

นี่เป็นก้าวแรกของพระอนาคามี และเราจะรู้ตัวได้เลยว่า จิตมันจะพอในใจศีล ๘ เป็นปกติ ใครเขาจะมาแนะนำว่า ใครรักษาศีล ๘ อุดข้าวหนึ่งเวลา ทำให้สุขภาพไม่สมบูรณ์ พวกนี้ไม่ยอมรับ ฟัง มีความพอใจในศีล ๘ และทรงศีล ๘ ได้เป็นปกติ นี่ถือว่าก้าวเข้าเขตของพระอนาคามี

สำหรับพระอนาคามีนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า **“จะต้องทรงอธิจิต”** ก็หมายความว่า **จะต้องทรงจิตถึงฌาน ๔** การเดินมากจากพระโศดา สภิกาคา จะเป็นพระอนาคามีนี้เป็นของไม่หนัก เพราะว่าจิตมันทรงตัวแล้ว เรื่องฌาน ๔ เป็นของไม่ยาก สำหรับท่านที่ฝึก **มโนมยิทธิ** ได้แล้ว นั่นแหละ ฌาน ๔ ที่ไปโน่นไปนี้ได้เนะ ไปด้วยอาการของฌาน ๔ ซึ่งเป็นของไม่หนัก เมื่อจิตทรงถึงฌาน ๔ แล้ว **พระอนาคามีต้องตัดกิเลสอีก ๒ ตัว ตัดกิเลสตัวสำคัญ คือ :-**

๑. **กามฉันทะ** ความพอใจในรูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และรวมความว่าการครองคู่อยู่ด้วยกันในฐานะสามี ภรรยา

๒. **ความโกรธ ความพยาบาท** ถ้าหากการก้าวเข้ามาจากพระโศดา สภิกาคา ก็เป็นของไม่ยาก เพราะตอนเป็นพระสภิกาคามี ความโกรธมันเบามาก ถ้าความโกรธเกิดขึ้นจิตมันให้อภัยเร็ว ที่เรียกว่า **“อภัยทาน”**

นี่เครื่องสังเกตของพระสภิกาคามี

ถ้าจิตเข้าถึงพระสภิกาคามี ใครเขาทำอะไรให้ไม่ชอบใจ มันไม่ชอบใจเหมือนกัน แต่เกิดซา โกรธซา แล้วหายเร็ว ถ้าหายแล้วก็ไม่ผูกพันในด้านของความโกรธ ให้อภัยแก่บุคคลผู้ผิด จิตมันเบา มาถึงขนาดนี้แล้ว การก้าวเข้าหาพระอนาคามีก็เป็นของไม่ยาก **พระอนาคามีต้องใช้สมณะและวิปัสสนาควบถึง ๒ จุด คือ:-**

๑. **ตอนตัดกามฉันทะ ต้องใช้อุสุภกรรมฐานและกายคตานุสสติกรรมฐาน** พิจารณาว่าร่างกายของเราก็คือ ร่างกายของบุคคลอื่นก็ดี มันแสนจะสกปรกภายในร่างกายหาอะไรดีไม่ได้เลย คู่ก็แล้วกันว่ามันมีอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง ดูตัวเราไม่ต้องดูชาวบ้าน ถ้าไม่เห็นตัวเราซัดก็น้อมจับวิปัสสนาญาณตัวสำคัญเข้ามา คือ... **“สักกายทิฎฐิ”**

สักกายทิฎฐิ ก็มามองดูร่างกายนี้ นอกจากมันจะสกปรกแล้ว จับร่างกายเป็นอาการ ๓๒ เป็น **“กายคตานุสสติกรรมฐาน”** เห็นว่าร่างกายสกปรกเป็น **“อุสุภกรรมฐาน”**

ต่อนั้นไปก็จับวิปีศสนาญาณ คือ สักกายทิฐฐิ ได้ตัวร่างกายมันเต็มไปด้วยความสกปรก โสโครกแบบนี้ มันมีสภาพไม่เที่ยง มีอาการไม่ทรงตัว ความจริงนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราจริงๆ ถ้ามันเป็นของเราจริง เป็นเราจริง มันก็ไม่แก่ ไม่ป่วย ไม่ตาย

แต่ว่ามันสกปรกก็ไม่พอ เลี้ยงดูมันเท่าไรมันก็ไม่เที่ยง กินเท่าไรมันก็ไม่อิ่ม ในที่สุดมันก็พัง เป็นอันว่าร่างกายสกปรกด้วย เสื่อมโทรมลงทุกวัน แล้วมันก็พังด้วย ร่างกายของเรามีสภาพน่าเกลียดอย่างนี้ ร่างกายของบุคคลอื่นก็มีสภาพน่าเกลียดเหมือนร่างกายเรา นี่ความปรารถนาในร่างกายซึ่งกันและกัน จะหามาเพื่อประโยชน์อะไร

ตอนนี้ใจมันก็เบื่อ อารมณ์มันก็ตัด ตัดไปเลย คือไม่พอใจในกามารมณ์ใดๆ ทั้งหมด อันนี้ต้องควบกันนะ

๒. พระอนาคามีไม่มีความโกรธ ตัวนี้มันก็เขามาจากพระสภิกษาคามีแล้ว แต่ว่าเพื่อความไม่ประมาทก็ใช้อารมณ์ควบ คือ อารมณ์จิตทรงพรหมวิหาร ๔ เป็นปกติ จิตคิดให้อภัยแก่บุคคลผู้มีความผิด จิตอีกดวงหนึ่งก็มาคิดว่า ชีวิตนี้ของเราก็คือ ของบุคคลอื่นก็ดี มันไม่ทรงตัว ไม่ซำมันก็ตาย ความโกรธเป็นไฟเผาผลาญความดีของจิต ถ้าเราคิดว่าจะโกรธ ประโยชน์ของความโกรธนี้มันไม่มีเลย มันมีแต่โทษ จะทำให้เราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

การโกรธเขาทำอย่างไร เขาต้องแก้กัน เขาก็ต้องประหัดประหารกัน เพื่อให้คนอื่นมีความสุข หรือว่าคนอื่นตาย แต่ว่าความจริงความทุกข์ของคนทั้งหลายมันมีอยู่แล้ว เราจะทำเพื่ออะไร

อีกประการหนึ่ง ร่างกายของเราก็คือ ร่างกายของบุคคลอื่นก็ดี ที่เราไม่ชอบใจจะทำร้าย มันก็มีการสลายตัวเป็นปกติ เป็นอันว่าขึ้นชื่อว่า ความโกรธประเภทนี้ไม่มีความดี มันต้องไม่มีในกำลังจิตของเรา จิตใจของท่านผู้นั้นก็ค่อยๆ คลาย เพราะว่ามีความรู้สึกรู้สึกว่าร่างกายมันไม่ดี มีสภาพไม่เที่ยง เกิดขึ้นเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา และปัญญามันก็เกิดมาก มีความรู้สึกรู้สึกว่าร่างกายมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ร่างกายของเขาก็ไม่มีเหมือนกัน

เพราะร่างกายมันเกิดขึ้นด้วยอำนาจกิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม เมื่อสภาวะมันมีอย่างนี้ จะนั่งโกรธเพื่อประโยชน์อะไร โกรธทำให้ใจเราร้อน แต่ความเป็นมิตรกัน คือรักกันมันทำให้จิตเป็นสุข มีความสงสารซึ่งกันและกัน มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างความเป็นมิตร ทำให้ใจเป็นสุข

ประการที่สาม การไม่อิจฉาริษยาบุคคลอื่น เห็นบุคคลอื่นเขาได้ดีพลอยยินดีด้วย และปฏิบัติตามเขาเพื่อความดีของเรา อันนี้ทำให้จิตเป็นสุข

ประการที่สี่ ถ้าบุคคลพลีชีพพลั้งไป เราก็ไม่ซ้ำเติม ถ้าหากโอกาสจะพึงมี เราจะเข้าประคับประคองให้เขามีความสุข สร้างความเป็นมิตร นี้เพื่อปัจจัยของความสุข เราทำอย่างนี้ดีกว่า

เมื่อจิตมันทรงอารมณ์จริงๆ ความโกรธมันก็สลาย มีตัวเมตตาเข้ามาแทน ในเมื่อกำลังใจตัดความรักในระหว่างเพศได้ พระอนาคามีเป็นเครื่องสังเกตไม่ยาก ก้าวแรกที่จะเข้ามาถึง นั่นคือ ศีล ๘

และก้าวที่สองที่เข้ามาถึง ก้าวนี้ต้องดูก่อน ไม่น่าว่าใครจะถนัดขนาดไหน บางคนก็หันมาตัดโทสะก่อน บางคนก็หันไปตัดราคะก่อน ในด้านราคะให้สังเกตดูว่าความรู้สึกระหว่างเพศไม่มีเลยสำหรับพระอนาคามี และต่อมาเรื่องของความโกรธจริงๆ มันก็ไม่มีอีกนั่นแหละ แต่การแสดงว่าจะโกรธมันมีอยู่อย่างคนผู้ได้บังคับบัญชา คือที่เราปกครองคน ถ้าบุคคลประเภทนั้น ถ้าเขาทำความผิดนอกคำสั่ง เห็นว่าจะเสียถ้าเตือนดีๆ ไม่รับฟัง ก็แสดงท่าเหมือนกับโกรธ ถ้าขึ้นทำอย่างนี้จะลงโทษให้สาหัส ถ้าขึ้นทำจริงๆ ก็จะต้องลงโทษตามระเบียบวินัยตามกฎหมายข้อบังคับที่วางไว้ อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นอารมณ์โกรธ

อย่างที่พระพุทธเจ้าลงโทษพระ พระพุทธเจ้าอย่าลืมว่าท่านเป็นพระอรหันต์นะ แต่มีสิกขาบทลงโทษพระไว้ตั้ง ๓๐๐ กว่าสิกขาบท นี่จะเห็นว่าพระพุทธเจ้าโกรธพระหรือ ความจริงไม่ใช่ ถ้าทำอย่างนั้นมันแล้ว ท่านยับยั้งไม่ให้เกิดความเลวต่อไป ก่อนจบ ก็ขอให้บรรดาญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลายพยายามสังเกตกำลังใจของบรรดาท่านพุทธบริษัทว่า เวลานี้กำลังใจของท่านถึงไหน และถ้ามันยังไม่ถึง จุดไหนบ้างที่เราควรจะทำให้

และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับท่านที่ได้มโนมยิทธิ เวลาที่จะก้าวขึ้นไปสู่พระนิพพาน พยายามตัดขั้น ๕ ให้เด็ดขาด ไม่สนใจกับความโลภ ไม่สนใจกับความรัก ไม่สนใจกับความโกรธ ไม่สนใจกับวัตถุใดๆ ทำอารมณ์ใจให้ผ่องใส แล้วพยายามขึ้นไปบนพระนิพพาน อารมณ์ตอนนั้นเป็นอารมณ์ของพระอรหันต์ แต่เราอาจจะไม่เป็นอรหันต์แท้ แต่ว่าเป็นพระอรหันต์เฉพาะจุดในเวลานั้น

แต่ก็ยังมี ถ้ามันเป็นทุกวันๆ ไม่ใช่มันจะชิน ถ้ามันชินมันก็จะเกะตืด ถ้าหากจะถามว่า อารมณ์ใจเมื่อเข้าถึงอนาคามี อารมณ์ยังกระสับกระส่ายอยู่ไหม ขอบอกว่ายังมีอยู่ การเจริญสมาธิจิต ตัวแทรกก็ยังอยู่ อารมณ์ที่แทรกเข้ามามันเป็นอารมณ์ของกุศลอย่างเดียว อกุศลไม่มี

เอาละ บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน เทียนนี้ก็พุดถึงอารมณ์ของการปฏิบัติแต่โดยย่อ ขอให้ทุกท่านจงจำไว้ จะได้เป็นกำลังใจหรือเป็นบันไดแห่งการปฏิบัติ หากท่านสงสัยก็ทบทวนดูใหม่ให้เข้าใจ ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคลสมบูรณ์พูนผล จงมีแด่บรรดาพุทธบริษัททุกท่าน สวัสดิ์

อารมณ์พระโศดาบัน

ท่านสาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย เวลานี้ท่านทั้งหลายได้สมาทานศีล สมาทานพระกรรมฐานแล้ว ต่อแต่นี้ไปขอได้โปรดฟังคำแนะนำ อารมณ์ของพระโศดาบัน

สำหรับวันนี้จะได้พูดถึงอารมณ์ของท่านที่ทรงความเป็นพระโศดาบัน ท่านทั้งหลายจะได้ทราบไว้ว่า คนที่เป็นพระโศดาบันแล้วมีอารมณ์เป็นยังไง ส่วนใหญ่คนทั้งหลายมักจะมีความรู้สึกว่าคนที่เข้ามาเจริญพระกรรมฐานหรือสมถภาวนา หรือวิปัสสนาญาณ และเริ่มเข้ามาเจริญแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องตัดหมดนั้นเป็นความรู้สึกผิดของท่านผู้มีความคิดอย่างนั้น

ความจริงการเจริญพระสมณธรรมมีอารมณ์เป็นขั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านที่ทรงจิตเป็น **ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ หรือ อัปนาสมาธิ** สำหรับอัปนาสมาธินี้หมายถึงอารมณ์ฌานตั้งแต่ฌานที่ ๑ ถึงฌานที่ ๘ อารมณ์ประเภทนี้จะระงับได้เพียงนิรรัม ๕ ประการ แต่ก็เป็นเพียงระงับเท่านั้นไม่ใช่ตัด ถ้ายังมีความประมาทจิตคิดชั่ว ฌานก็สลายตัว เป็นอันว่าผู้ทรงฌาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฌานโลกีย์ ยังไม่มีความหมายในการเจริญสมณธรรมในพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าท่านผู้นั้นจะได้มโนมยทริก็ดี ได้อภิญญา ๕ ในอภิญญาหกก็ดี ได้ ๒ ในวิชาสามก็ดี ก็ยังไม่มี ความหมายในการตัดอบายภูมิ ท่านที่จะตัดอบายภูมิได้จริงๆ ก็คือตั้งแต่พระโศดาบันขึ้นไป

คำว่า “พระโศดาบัน” แปลว่า ผู้เข้าถึงกระแสพระนิพพาน

ฉะนั้น พระโศดาบันก็ยังตัดอะไรไม่ได้หมด เป็นแต่เพียงว่ามีอารมณ์ชนะสังโยชน์ ๓ ประการเบื้องต้น แต่เพียงอย่างหยาบเท่านั้น อารมณ์ชนะสังโยชน์ ๓ ประการเบื้องต้นก็คือ :-

๑. **สักกายทิฏฐิ** ที่มีความรู้สึกที่สภาพร่างกายหรือว่าขันธ ๕ เป็นเรา เป็นของเรา เรามีในขันธ ๕ ขันธ ๕ มิใช่ในเรา เฉพาะอย่างยิ่งในด้านสักกายทิฏฐินี้ พระโศดาบันลดลงมาได้เพียงเล็กน้อย ยังมีความรู้สึกที่ร่างกายเป็นเรา เป็นของเราอยู่ แต่ทว่าอารมณ์ไม่ประมาท มีความรู้สึกอยู่เสมอว่าเราจะต้องตาย ที่ท่านกล่าวว่าบรรดาพระโศดาบันกับพระสัทธาคามิ เป็นผู้ทรงศีลบริสุทธิ์ มีสมาธิเล็กน้อย และก็มีปัญญาเล็กน้อย คำว่ามีสมาธิเล็กน้อย คืออารมณ์สมาธิของท่านผู้เจริญฌานสมาบัติ มีอารมณ์ตั้งแต่ปฐมฌานขึ้นไป ยังไม่ถึงฌาน ๔ ก็สามารถจะเป็นพระโศดาบันได้

สำหรับที่ว่าปัญญาเล็กน้อย ก็เพราะว่ายังไม่สามารถจะตัดขันธ ๕ ได้เด็ดขาดด้วยกำลังของจิต ยังมีความรู้สึกที่ร่างกายเป็นเรา เป็นของเรา แต่ทว่าความรู้สึกของท่านมีความคิอยู่หน้อย หนึ่งว่าเราจะต้องตาย ยังไงๆ ก็ต้องตายแน่ เหมือนกับที่เปสการีมีอารมณ์คิดถึงคำสั่งสอนของสมเด็จพระธรรมสามิสร ที่ทรงตรัสว่า

“ชีวิตเป็นของไม่เที่ยง แต่ความตายเป็นของเที่ยง ท่านทั้งหลายจงอย่ามีความประมาทในการสร้างความคิด”

นี่ความรู้สึกของพระโศคานันในด้านสักกายทิฐิ มีอยู่จุดนี้เข้าใจไว้ด้วย มีคนพูดกันว่าถ้าเจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานจะต้องสามารถระงับทุกขเวทนาได้หมด ไม่เจ็บ ไม่ป่วย ไม่ร้อน ไม่หนาว นี่ไม่ใช่ความจริง ร่างกายยังมีความรู้สึก ร่างกายยังมีจิตเป็นเครื่องรักษาร่างกายยังมีวิญญาณ รู้การสัมผัส ถึงแม้ว่าพระอรหันต์ก็ดี พระพุทธเจ้าก็ดีก็ยังรู้สึก รู้สึกเจ็บ รู้สึกปวดเหมือนกัน

นี่ว่ากันถึงอารมณ์ของพระโศคานัน เมื่อจิตเข้าถึงพระโศคานันแล้ว มีความไม่ประมาทในชีวิต มีความรู้สึกเสมอว่าเราจะต้องแก่ เราจะต้องตาย แล้วก็ขึ้นชื่อว่าความตายนี้ไม่มีนิमितเครื่องหมาย ไม่ใช่ว่าจะไปกำหนดอายุการตายว่าต้องตายเท่านั้นเท่านั้น จะตายตั้งแต่ความเป็นเด็ก หรือความเป็นหนุ่มเป็นสาว ความเป็นคนแก่ อาการที่จะตาย อาจจะใช้โรคร้ายไข้เจ็บ อาจจะใช้ด้วยอุบัติเหตุ หรือตายเข้า ตายสาย ตายป่วย ตายเที่ยง ตายกลางคืน ตายดึก ตายหัวค่ำก็เอาแน่นอนไม่ได้

ฉะนั้น พระโศคานันจึงไม่ประมาทในชีวิต คิดว่าถ้าเราจะตายก็เชิญ แต่ว่าเราจะตายอยู่กับความดี อารมณ์ของพระโศคานันที่จะคัดค้านคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินศรีนั้นไม่มี คือว่าเป็นคนไม่สงสัยในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นอันดับที่ ๒ ที่เรียกว่า วิจิกิจฉา พระโศคานันตัดสังโยชน์ตัวที่ ๒ ได้ คือความสงสัย ที่เรียกว่า วิจิกิจฉา ขึ้นชื่อว่าความสงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไม่มีในพระโศคานัน เกิดขึ้นด้วยกำลังของปัญญา ที่พิจารณาหาความจริงว่า

พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปัจจัยให้เกิดความสุข

และอันดับ ๓ สิลัพพตปรามาส พระโศคานันย่อมทรงศีลบริสุทธิ์ตามฐานะของตัว คำว่าฐานะของตัวก็หมายความว่า ถ้าเป็นฆราวาสก็มีศีล ๕ เป็นปกติ มีศีล ๕ บริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลา ไม่มีเจตนาในการทำลายศีล รักษาศีลบริสุทธิ์ ไม่ทำลายศีลด้วยตนเอง ไม่ยุยงให้บุคคลอื่นทำลายศีล แล้วก็ไมยินดีเมื่อบุคคลอื่นทำลายศีลแล้ว เป็นอันว่าพระโศคานันเป็นผู้มีความทรงอารมณ์อยู่ในศีลเป็นสำคัญ หนักหน่วงในเรื่องของศีล ยอมตัวตายดีกว่าศีลขาด

ที่กล่าวมานี้หมายความว่า สังโยชน์ ๓ ประการนี้พระโศคานันปฏิบัติมิจิตเข้าถึงตามนี้ นี้ก็ขอพูดกันไปว่าก่อนที่จะเข้าถึงความเป็นพระโศคานันจากโลกียะเป็นโลกุตระ ตอนนี้อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเรียกว่า “โคตรภูญาณ” ขณะเมื่ออารมณ์จิตของท่านผู้ปฏิบัติเข้าถึงโคตรภูญาณ

คำว่า “โคตรภูญาณ” นี้ก็หมายความว่า จิตของท่านผู้นั้น ยังอยู่ในระหว่างโลกียะกับโลกุตระ

แต่ทว่าอารมณ์ตอนนี้จะไม่ขังอยู่นาน บางท่านจิตจะทรงอยู่เพียงแค่ชั่วโงมหนึ่ง หรือไม่ถึงชั่วโงม และบางท่านก็อยู่ถึงอาทิตย์สองอาทิตย์ถึงเป็นเดือนก็มี สุดแล้วแต่ความเข้มแข็งของจิต ในช่วงที่จิตเข้าถึงโคตรภูญาณ ท่านกล่าวว่า ในขณะที่อารมณ์จิตของนักปฏิบัติ จะมีความรักพระนิพพานอย่างยิ่ง คือมีความรู้สึกอยู่เสมอว่ามนุษย์โลกก็ดี เทวโลกก็ดี พรหมโลกก็ดี ไม่เป็นแดนแห่ง

ความสุข ถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์ มันก็ทุกข์ตลอดเวลา ถ้าเกิดเป็นเทวดาก็ทุกข์ชั่วครว หรือพรหมก็เช่นเดียวกัน ถ้าหมดบุญวาสนาบาปมีแล้วก็ต้องลงจากเทวดา จากพรหมมาเกิดเป็นคนบ้าง บางรายก็เกิดเป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉานเป็นอันว่าเขตทั้ง ๓ จุด ไม่มีความหมายสำหรับใจ

จิตใจของท่านที่มีอารมณ์เข้าถึงโคตรภูญาณใจมีความต้องการอย่างเดียวคือพระนิพพาน เป็นปกติ

แต่ทว่าพอจิตพ้นจากโคตรภูญาณไปแล้ว ก้าวเข้าสู่ความเป็นพระโสดาบันเต็มที ที่เรียกว่า “โสดาปัตติผล” ตอนนี้อารมณ์จิตของท่านละเอียดขึ้นมานิดหนึ่ง นอกจากจะรักพระนิพพานเป็นอารมณ์ แล้วก็มีความรู้สึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลก มันเป็นของธรรมดา

การนิทนาบที่ร้ายที่จะปรากฏขึ้นกับบุคคลผู้ใดกล่าวถึงเรา จิตดวงนี้จะมีความรู้สึกว่าธรรมดาของคนที่เกิดมาในโลกมันเป็นอย่างนี้ ความป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้น การพลัดพรากจากของรักของชอบใจเกิดขึ้น มีความรู้สึกหนักไปในด้านของธรรมดา แต่ทว่าธรรมดาของพระโสดาบัน ยังอ่อนกว่าธรรมดาของพระอรหันต์มาก

ฉะนั้น ท่านที่เข้าถึงความเป็นพระโสดาบัน จึงยังมีความรักในระหว่างเพศ ยังมีการแต่งงาน ยังมีความอยากรวย ยังมีความโกรธ ยังมีความหลง ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะว่าท่านกล่าวไว้แล้วว่า พระโสดาบันมีสมาธิเล็กน้อย และก็มีปัญญาเล็กน้อย หากว่าท่านทั้งหลายจะถามว่า ถ้าคนยังมีความรักในเพศ ยังมีการแต่งงาน ยังมีการอยากรวย ยังมีความโกรธยังมีความหลงก็ดูเหมือนว่าพระโสดาบันก็คือชาวบ้านธรรมดา

แต่ความจริงไม่ใช่อย่างนั้น ความรักในระหว่างเพศที่ดี ความอยากรวยที่ดี ความโกรธที่ดี ความหลงที่ดี ของพระโสดาบันอยู่ในขอบเขตของศีล เรารักในรูปโฉมโนมพรรณมีการแต่งงานกัน ได้ระหว่างสามีภรรยา ในตอนนั้นพระโสดาบันจะมีความซื่อสัตย์สุจริตกับสามีและภรรยาของตนเอง ขอมเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน จะไม่นอกใจสามีและภรรยา ขึ้นชื่อว่า กามสมุจฉาจาร จะไม่มีสำหรับพระโสดาบัน จะทำให้ครอบครัวนั้นมีความสุข

และประการที่ ๒ พระโสดาบันยังมีความโกรธ ท่านโกรธจริง พูดเป็นที่ไม่ถูกใจท่านก็โกรธ ทำให้ไม่เป็นที่ถูกใจท่านก็โกรธ แต่ทว่าพระโสดาบันมีแต่อารมณ์โกรธ ไม่ประทุษร้ายให้เขามีการบาดเจ็บ และไม่ฆ่าคนหรือสัตว์ทำให้ตนโกรธให้ถึงแก่ความตาย เป็นอันว่าความโกรธหรือความพยาบาทของท่าน อยู่ในขอบเขตของศีล จิตโกรธแต่ไม่ทำร้าย คือ แตกต่างกับคนธรรมดาตรงนี้

สำหรับด้านความหลงของพระโสดาบัน ที่ขึ้นชื่อว่าหลงเพราะว่ายังมีความรักในเพศ ยังมีความอยากรวย เมื่อสักครู่นี้ข้ามคำว่าอยากรวยไป การอยากรวยของพระโสดาบัน คือ ต้องการความรวยในด้านสุจริตธรรมเท่านั้น เรียกว่าทุจริตคิดร้ายคดโกงบุคคลอื่นใด ไม่มีในอารมณ์จิตของพระโสดาบัน ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต เพราะอาศัยยังรักในความสวยสดงดงาม คือรูปสวย เสียง

เพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสระหว่างเพศยังมีอยู่ ยังมีความอยากสวย ยังมีความโกรธ ยังมีความหลง เพราะว่ายังคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลก ยังมีของสวยของงาม การถือตัวถือตนแบบนี้ จึงเชื่อว่า ยังมีความหลง แต่ความหลงของพระโศดบันนั้น ไม่สามารถจะนำบุคคลผู้นั้น ในเวลาตายแล้วไปสู่อบายได้

จุดนี้ ขอบรรดาท่านทั้งหลายผู้รับฟัง จงจำไว้ว่า ความจริงอารมณ์ของพระโศดบันนั้น ไม่แตกต่างกับชาวบ้านธรรมดาเท่าไรนัก ชาวบ้านธรรมดา ยังมีความรักในเพศ ยังมีสามีภรรยา แต่ทว่า ยังมีการนอกใจสามี นอกใจภรรยา สำหรับพระโศดบันไม่มี ชาวบ้านอยากสวยก็ยังมี การคบคิดกัน คดโกง การโกงมีการฮือแย่งฉกชิงวิ่งราว รูดทรัพย์ สำหรับพระโศดบันนี้ ถ้าต้องการรวยก็รวยด้วยการสุจริต หากินด้วยความชอบธรรม ต่างกันตรงนี้

พระโศดบันยังมีความโกรธ ชาวบ้านโกรธแล้วก็ปรารถนาจะประทุษร้าย ถ้ามีโอกาสก็ประทุษร้ายบุคคลที่เราโกรธ ถ้าสามารถจะฆ่าได้ก็ฆ่า สำหรับพระโศดบันมีแต่ความโกรธ การประทุษร้ายไม่มี การฆ่าการประหารกันไม่มี นี่ต่างกันกับชาวบ้าน

พระโศดบันยังมีความหลง ตามที่กล่าวมาด้วยอาการที่ผ่านมาแล้ว แต่ทว่าพระโศดบันก็ไม่ลืมนึกว่า เราจะต้องตาย เมื่อเราตายแล้ว เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ตอนนี้พระโศดบันไม่เสียใจ ไม่เสียตาย ถือว่าถ้าตายเราจะมีความสุข นี่ขอท่านทั้งหลายจำอาการอารมณ์จิตที่เข้าถึงพระโศดบันไว้ด้วย

ตอนนี้จะขอพูดอีกนิคหนึ่งถึงอารมณ์ความจริงของพระโศดบัน ที่เรียกกันว่า... “องค์ของพระโศดบัน”

คำว่า “องค์” ก็ได้แก่ อารมณ์จิตที่ทรงไว้เช่นนั้นอย่างแนบแน่นสนิท นั่นก็คือ :-

๑. พระโศดบันมีความเคารพในพระพุทธเจ้าอย่างจริงจัง ไม่กลายเป็นความเคารพในพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะมิเหตุใดๆ เกิดขึ้น ใครจะมาจ้างให้รางวัลมากๆ ให้กล่าวว่าพระพุทธเจ้าไม่ใช่พระพุทธเจ้า พระธรรมไม่ใช่พระธรรม พระสงฆ์ไม่ใช่พระสงฆ์ แม้แต่พูดเล่นพระโศดบันก็ไม่พูด ทั้งนี้เพราะว่าอะไร เพราะว่าท่านมีความเคารพในพระพุทธเจ้า มีความเคารพในพระธรรม มีความเคารพในพระอริยสงฆ์อย่างจริงจัง แต่ทว่าระวังให้ดี ถ้าพระสงฆ์แล้ว พระโศดบันไม่ใส่ข้าวให้กิน

ตัวอย่าง ภิกษุโกสัมพี มีความประพฤติชั่ว ตอนนั้นฆราวาสที่เป็นพระอริยเจ้านับหมื่น ไม่ยอมใส่ข้าวให้กิน เพราะถือว่าเป็นโจรปล้นพระพุทธศาสนา เป็นผู้ทำลายความดี ไม่ใช่ว่าเป็นพระอริยเจ้าแล้วก็จะเมตตาไปเสียทุกอย่าง ท่านเมตตาแต่คนดีหรือว่าบุคคลใดมีความประพฤติชั่ว แนะนำแล้วไม่สามารถจะกลับตัวได้ พระโศดบันก็ทรงอุเบกขา คือ เฉยไม่สงเคราะห์ โปรดจำอารมณ์ตอนนี้ไว้ให้ดี

๒. ในประการต่อไป พระโศดบันมีศีลบริสุทธิ์ ขอพูดย่อให้สั้น เพราะองค์ของพระโศดบันก็คือ :-

๑) มีความเคารพในพระพุทธเจ้า

๒) มีความเคารพในพระธรรม

๓) มีความเคารพในพระอริยสงฆ์

นี่จัดเป็นองค์ที่มี ๓ ประการ

๔) และสิ่งที่จะแถมขึ้นมาก็คือรักพระนิพพานเป็นอารมณ์ทำทุกสิ่งทุกอย่างไม่หวังผลตอบแทน ไม่หวังความดีมีชื่อเสียงในชาติปัจจุบันมีความรู้สึกต้องการอยู่อย่างเดียวว่าเราทำความดีทุกอย่างเพื่อพระนิพพานเท่านั้น อารมณ์จิตตอนนี้ขอบรรดาท่านพุทธบริษัท ภิกษุ สามเณร ทุกท่านต้องจำไว้ จงอย่าไปคิดว่าพระโศดบันเลอเลิศไปถึงอารมณ์อรหัตต์โดยมากมักจะคิดว่าอารมณ์ของพระอรหัตต์เป็นอารมณ์ของพระโศดบัน ก็เลยทำกันไม่ถึง นี่เป็นการคิดผิด ความจริงการเป็นพระโศดบันเป็นง่าย มีอารมณ์ไม่หนักที่หนักจริงๆ ก็คือศีลอย่างเดียว

ตอนนี้ไปขอพูดถึงอาการของพระโศดบันที่จะพึงได้ พระโศดบันจัดเป็น ๓ ชั้น คือ :-

๑. สัตตักขัตตุง สำหรับที่ท่านเป็นพระโศดบันมีอารมณ์ยังอ่อน จะต้องเกิดและตายในระหว่างเทวดาหรือพรหมกับมนุษย์อีกอย่างละ ๓ ชาติ เป็นมนุษย์ชาติที่ ๓ และเข้าถึงความเป็นอรหัตผล

๒. ถ้ามีอารมณ์เข้มแข็งปานกลาง ที่เรียกว่า โกลังโกละ อย่างนี้จะทรงความเป็นเทวดาหรือมนุษย์อีกอย่างละ ๓ ชาติ ครบเป็นมนุษย์ชาติที่ ๓ เป็นพระอรหัตต์

๓. สำหรับพระโศดบันที่มีอารมณ์เข้มแข็งเรียกว่า เอกพิชิ นั่นก็จะเกิดเป็นเทวดาอีกครั้งเดียว มาเกิดเป็นมนุษย์แล้วก็ไปเป็นพระอรหัตต์

ที่พูดตามนี้ก็หมายความว่า ท่านผู้นั้นเมื่อเป็นพระโศดบันแล้วเกิดใหม่ไม่ได้พบพระพุทธศาสนา จะต้องฝึกฝนตนเองอยู่เสมอทุกชาติ แต่ว่าความเป็นมิฉนาคทิฏฐิในชาติต่อๆ ไป จะไม่มีแก่พระโศดบัน เพราะว่าพระโศดบันไม่มีสิทธิ์ที่จะไปเกิดเป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน จะเกิดได้แค่ช่วงแห่งความเป็นมนุษย์กับเทวดาหรือพรหมสลับกันเท่านั้น

เป็นอันว่าพระโศดบันนี้ ถ้าท่านทั้งหลายพิจารณาให้ดีแล้ว ก็จะมีความรู้สึกว่าเป็นของไม่ยาก

หากว่าท่านจะถามว่า พระโศดบันทั้งชั้นสัตตักขัตตุง โกลังโกละ และเอกพิชิ มีอารมณ์ต่างกันอย่างไร?

ก็จะตอบว่า พระโศดบันชั้นสัตตักขัตตุง มีจิริยากลายชาวบ้านธรรมดา มาก ยังมีอารมณ์รุนแรงในความรัก ยังมีอารมณ์รุนแรงในความโลภ ในความโกรธ ในความหลง แต่ทว่าเป็นผู้มั่นคงในศีล ไม่ละเมิด

สำหรับพระโศดบันชั้นโกลังโกละ ชั้นโกลังโกละนี้มีอารมณ์เยือกเย็นมาก หรือว่ามีความมั่นใจคุณพระรัตนตรัยมีศีลมั่นคงมาก ความจริงเรื่องศีลนี้มั่นคงเหมือนกัน แต่ว่าจิตของท่านเบาบางในด้านความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความคำนึงถึงอารมณ์อย่างนี้ก็มีอยู่แต่ก็น้อย ถ้ามีคู่

ครองเขาจะโทษว่า กามคุณท่านจะลดหย่อนลงไป ความสนใจในเพศ ความสนใจในความโลก
อารมณ์แห่งความโกรธ อารมณ์แห่งความหลงมันเบา กระทั่งไม่ค่อยจะมีความรู้สึก

สำหรับพระโศดบันขึ้นเอกพิธิ ในตอนนี้อารมณ์ของท่านผู้นั้น จะมีอารมณ์ธรรมดาอยู่มาก
ขอท่านทั้งหลายโปรดอย่าลืมว่า พระอริยเจ้าจะเป็นฆราวาสก็ดี จะเป็นพระก็ดี จะเป็นฌราก็ดี จะเป็น
คนมีจิตละเอียด ไม่ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา และไม่ขัดคำสั่ง ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบวินัย และกฎหมาย
อันนี้เป็นอารมณ์ของพระโศดบัน ที่ท่านทั้งหลายจะพึงทราบ

สำหรับเอกพิธินี้ ความจริงมีอาการจิตใจใกล้พระสภิกาคามี แต่ทว่าสิ่งที่ระงับไว้ได้นั้น
กตด้วยกำลังของศีล มีความรู้สึกว่าจะต้องประทับระครองศีลของเราให้แจ่มใสอยู่เสมอ มองดู
ความรักระหว่างเพศ หรือว่าความร่ำรวย หรือว่าความโกรธ หรือหลงในระหว่างเพศ หลงในสภาวะ
ต่างๆ เห็นว่าเป็นของไร้สาระ มีอารมณ์เบาในความปรารถนาในสิ่งนั้นๆ แต่ทว่าก็ยังมีความ
ปรารถนาอยู่

เอาละ บรรดาสาวกขององค์สมเด็จพระบรมครู เมื่อพุดมาถึงจุดนี้ วันนี้ก็คงไม่ได้อารมณ์
แห่งการปฏิบัติ แต่ทว่าอารมณ์แห่งการปฏิบัติ ในความเป็นพระโศดบันท่านฟังกันมาแล้วสองคืน
ผมเองมีความรู้สึกที่ ท่านทั้งหลายคงจะรู้สึกได้ง่ายสำหรับท่าน แต่ถ้าหากว่าเห็นว่าอารมณ์ของพระ
โศดบันยากนี้ ถ้าเป็นพระหรือเป็นฌร ผมไม่ถือว่าพระว่าฌร ผมถือว่าเป็นเถน เถนในที่นี้หมายถึง
ความว่ามี สระเอ นำหน้า มีถอุง และนอหนู เขาแปลว่าห้วงโหมย คือขโมยเอาเพศของพระอริยเจ้า
มาหลอกลวงชาวบ้าน ตามปกติพระกับฌรนี้ต้องทรงศีลบริสุทธิ์อยู่แล้ว

เอาละ พุดไปเวลามันเกินไป ๑ นาที ก็ขอพอไว้แต่เพียงนี้ หวังว่าท่านทั้งหลายคงจะเข้าใจ
ต่อแต่นี้ไปขอท่านทั้งหลายตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น จะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม นั่งก็ได้ ยืนก็ได้
เดินก็ได้ นอนก็ได้ตามอรรถาธิบายทรงกำลังใจควบคุมความเป็นพระโศดบันของท่านไว้ จนกว่าจะถึง
เวลาที่ท่านเห็นว่าสมควร สวัสดิ์.

อารมณฺ์พระสกิทาคามี

ท่านสาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย สำหรับวันนี้ก็จะขอนำเอาปฏิบัติในอนุสสติ ๕ ประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปฏิบัติของพระสกิทาคามี มาแนะนำแก่บรรดาท่านทั้งหลายเพราะว่าการปฏิบัติในอันอนุสสติ ๕ ประการนี้ ก็รู้สึกว่าจะเป็นปฏิบัติที่มีกำไรมาก หรือว่าจิตเริ่มต้น ก็เริ่มต้นด้วยปฏิบัติของพระโศดาบัน

แต่ที่ท่านทั้งหลายถ้าประสงค์จะรู้รายละเอียดในอารมณฺ์ของจิต ก็จงพากันศึกษาในด้านของอานาปานุสสติกรรมฐานประกอบ ถ้าเราจะพูดกันให้ละเอียดจนครบทุกจุด มันก็จะเป็นการเปลืองทรัพย์เปลืองสินของบรรดาท่านทั้งหลาย ฉะนั้นหากว่าท่านอยากจะรู้อารมณฺ์ละเอียด ก็หันเข้าไปดูอานาปานุสสติกรรมฐาน

สำหรับจุดนี้ก็จะพูดโดยเฉพาะอนุสสติ ๕ ประการ ได้ผ่านปฏิบัติของพระโศดาบัน หรืออารมณฺ์ของพระโศดาบันมาแล้ว สำหรับพระสกิทาคามีก็จะมีอารมณฺ์ทรงอยู่ในสังโยชน์ ๓ ประการ เช่นเดียวกับพระโศดาบัน แต่ทว่าพระโศดาบันที่ผ่านมานี้ องค์สมเด็จพระชินศรีกล่าวว่ามีอารมณฺ์ถึง ๓ ชั้น นั่นก็คือพระโศดาบันชั้นสัตตักขัตตุงเป็นชั้นที่ ๑ และพระโศดาบันชั้นโกลังโกละเป็นชั้นที่ ๒ พระโศดาบันเอกพิชิเป็นชั้นที่ ๓

สำหรับพระโศดาบันชั้นเอกพิชินี้ มีปฏิบัติคล้ายคลึงกับพระสกิทาคามี ฉะนั้นก่อนที่จะพูดถึงปฏิบัติถึงอารมณฺ์ของพระสกิทาคามี ซึ่งความจริงแล้วละสังโยชน์ได้ ๓ เหมือนพระโศดาบัน แต่ทว่ามีความต่างกันอยู่นิดหน่อย ก่อนที่จะพูดเรื่องนั้นก็จะขอพูดระดับชั้นของจิตของพระโศดาบันเสียก่อน เพื่อความสะดวกแก่การจดจำ หรือเพื่อความสะดวกแก่การกำหนดรู้ในจิตของท่าน สำหรับพระโศดาบันชั้น สัตตักขัตตุง ตอนนี้ท่านกล่าวว่ายังมีอารมณฺ์หยาบมาก ก็เหมือนกับเด็กที่จะสอนเดิน เหมือนกับคนเราที่เกิดมาแล้ว มีวัย ๓ วัย คือ:-

๑. **ปฐมวัย** คือ วัยระหว่างเด็กระหว่างหนุ่ม ตั้งแต่เด็กถึงหนุ่ม

๒. **มัชฌิมวัย** คือ วันกลางคน

๓. **ปัจฉิมวัย** คือ วัยแก่

สำหรับพระโศดาบันก็เหมือนกัน ก็ต้องมีพระโศดาบันเด็กหรือหนุ่ม พระโศดาบันวัยกลางคน พระโศดาบันวัยแก่แต่ไม่ใช่หมายถึงคนแก่ คืออารมณฺ์จิตแก่

สำหรับพระโศดาบันวัยหนุ่มก็ได้แก่สัตตักขัตตุง พระโศดาบันชั้นสัตตักขัตตุงนี้ จิตก้าวจากโลกีย์ชนเข้ามาเป็นโลกุตตรชนใหม่ๆ คำว่าโลกีย์นี้ก็หมายความว่าจิตยังมัวผสมอยู่ในกามารมณฺ์ หรืออารมณฺ์ที่เป็นอกุศลมาก

สำหรับเข้ามาเป็น **โลกุตตรชน** ก็หมายความว่า **คนที่มีอารมณฺ์พ้นโลก** จำให้ดินะครับ

คำว่า “เป็นผู้มีอารมณ์พ้นโลก” คือ อำนาจของปุถุชนที่มีอารมณ์เต็มไปด้วยอกุศลพันไปเสียแล้ว คำว่าโลกไม่สามารถจะดึงท่านผู้นี้ให้กลับไปใหม่ เหลือแต่อารมณ์ที่ทรงธรรม ตั้งแต่ธรรมชั้นหายาจะก้าวเข้าไปสู่ความเป็นผู้มีธรรมละเอียด จนกระทั่งถึงที่สุด กล่าวคือเป็นพระอรหันต์ เรื่องการถอยหลังลงไม่มีสำหรับพระโศดาบัน เพราะคำว่า “พระโศดาบัน” ท่านแปลว่า ผู้เข้าถึงกระแสพระนิพพาน เป็นผู้ที่มีความหวังได้จริงๆว่าจะถึงพระนิพพาน

ตอนนี้ก็มาพูดถึงพระโศดาบันเด็กกันเสียก่อน พระโศดาบันเด็กถึงพระโศดาบันหนุ่มสาวที่เรียกกันว่า สัตตักขัตตุง อันคืบนี้ถ้าทรงเป็นพระโศดาบันอย่างนี้ จะต้องเกิดเป็นคนกับเป็นเทวดาอีกอย่างละ ๗ ชาติ และชาติที่ ๗ จะได้เป็นอรหันต์ สำหรับ โกลังโกละ จะเกิดเป็นคนกับเทวดาสลับกันไปสลับกันมา ๓ ชาติ ชาติที่ ๓ ของมนุษย์ครบถ้วนเป็นพระอรหันต์ สำหรับ เอกพิชิ จะเกิดเป็นเทวดา อีกครั้งเดียวแล้วมาเกิดเป็นมนุษย์แล้วก็ยังเป็นพระอรหันต์ เหมือนกับพระสภิกากามี นี่จะเห็นว่าระดับของพระโศดาบันมีระดับไม่เสมอกัน

ฉะนั้น ขอบุद्धถึงระดับพระโศดาบันขั้นต้น ที่เรียกกันว่า สัตตักขัตตุง ตอนนี้จิตใจของท่านยังเป็นพระโศดาบันใหม่ อารมณ์เนื่องด้วยโลกียะยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ หรือว่ากำลังหนักคือกลิ่นคาวจากโลกียะยังติดอยู่มาก ฉะนั้นพระโศดาบันขั้นนี้ จึงยังมีอารมณ์รักในเพศอยู่มาก ยังมีอารมณ์หนักหน่วงอยู่ในความโลภ ยังมีอารมณ์หนักหน่วงอยู่ในความโกรธและก็ยังมีความอารมณ์หนักหน่วงในความหลง

คำว่าหนักหน่วงในที่นี้หมายความว่า อารมณ์รักในความสวยสดงดงาม เช่น รักรูปสวยเสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัส ยังมีอยู่ในใจมาก ยังมีความต้องการในทรัพย์สินมาก ยังหนักอยู่ในใจมาก ยังมีความต้องการในทรัพย์สินมาก ยังหนักอยู่ในอำนาจของความโกรธ ยังมีความหลงคือยังมีความพัวพันอยู่ในเหตุทั้ง ๓ ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว รวมความว่าสมาธิจิตที่ตั้งแต่ปฐมฌานขึ้นไป แต่กำลังละสลักกายทิฐิเบาเกินไป

ตามที่ท่านกล่าวว่า พระโศดาบันมีอิศิลคือศีลยิ่ง แต่ว่ามีสมาธิเล็กน้อย มีปัญญาเล็กน้อย และอย่าลืมนึกว่ามีความรักในรูป กลิ่น รส สัมผัสก็จริงแท้ แต่ทว่าไม่ยุ่งกับกามสมุจจาจาร ไม่ละเมิดศีล จิตใจยังหนักหน่วงอยู่ในความโลภ คืออยากจะทำแต่ไม่คิดโกงใคร แต่ยังคงคิดอยู่มาก จิตใจยังหนักหน่วงอยู่ในความโกรธ คืออารมณ์โกรธยังเต็มตัว แต่ไม่ทำอันตรายใคร เพราะเกรงว่าศีลจะบกพร่อง

อารมณ์ยังติดอยู่ในความหลง คือตั้งในทรัพย์สินตั้งในร่างกาย ยังไม่คลายการตั้ง ยังคิดว่านั้นเป็นเรานี้เป็นเราแต่ทว่าไม่ลืมนึกความตาย ตอนนี้เราจะแยกใจออกมาได้ยากเพราะจิตยังหายาอยู่มาก แต่ทว่ามีขอบเขตจำกัดคิดว่าปุถุชน ที่ทำตนให้อยู่ในขอบเขตของศีล ถึงจะรักก็ไม่ละเมิดศีล จะโลกก็ไม่ละเมิดศีล จะโกรธก็ไม่ละเมิดศีล จะหลงในทรัพย์สินทั้งหลายก็ตามที่จริงแท้

แต่ทว่าไม่ลืมนึกว่าเราจะตาย ไม่มีความประมาทในชีวิต อารมณ์จิตของพระโศดาบันขั้นสัตตักขัตตุงเป็นอย่างนี้จึงต้องอบรมใจอีกถึง ๗ ขั้น เป็นมนุษย์อีก ๗ คราว ตายจากมนุษย์ไปเกิดเป็น

เทวดาหรือพรหม พักรื้อน พันจากใจนั้นแล้วก็มาเกิดเป็นมนุษย์ สลับกันไปสลับกันมาอย่างนี้จนกว่าจะครบ ๗ หน ในคราวเป็นมนุษย์จึงจะได้อรหัตผล

สำหรับพระโศดบันขึ้น โกลังโกละ ขึ้น โกลังโกละนี้มีจิตเบา เบาเพราะว่าอำนาจสักกายทิฏฐิ ที่ใช้ปัญญาเข้าไปพิจารณาร่างกาย ว่าร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา เมื่อพิจารณาแล้วธรรมส่วนหนึ่งมันก็เกิด ว่าร่างกายของคนเรานี้เต็มไปด้วยความสกปรกโสโครก นี่ปัญญาเริ่มเพิ่มขึ้นมาหน่อยหนึ่ง เพราะไม่เป็นขึ้นเป็นท่อนเป็นอัน เต็มไปด้วยความสกปรก แต่ทว่าอาศัยกำลังฌานที่เข้าไม่ถึงฌาน ๔ อารมณ์ตอนนี้จึงยังไม่ปักนัก ก็ชักจะเริ่มมีความรังเกียจในร่างกายว่า ร่างกายนี้มีสภาพไม่ทรงตัวแน่ เกิดแล้วก็แก่ แล้วก็เจ็บ แล้วก็ตาย บางทีก็ตายแต่ความเป็นเด็กก็มี

ฉะนั้น ถ้าหากว่าจิตใจของเราที่จะเข้าไปผูกพันร่างกายของเราก็ดี ร่างกายของบุคคลอื่นก็ดี หรือทรัพย์สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ก็ดี จะมุ่งคิดประทุษร้ายบุคคลอื่นใดก็ดี มันก็ไร้ประโยชน์มันไม่มีอะไรเป็นคุณ มันก็มีแต่โทษ เพราะกายเราก็ตาย กายเขาก็ตาย เมื่อกายเราเป็นทุกข์ กายเขาก็เป็นทุกข์ เราต้องการให้เขาทุกข์ มันก็ไม่เกิดประโยชน์ ไปทำให้เขาทุกข์ มันก็ไปซ้ำทุกข์เดิมของเขา เนื้อแท้จริงๆ เขาก็ทุกข์อยู่แล้ว ก็เป็นอันว่าจิตดวงนี้มันสลับกันไป เพราะกำลังฌานยังไม่มั่นคง

ผมมีความเข้าใจว่าพระโศดบันที่เข้าถึงโกลังโกละอารมณ์จิตของท่านผู้นี้ จะต้องมิกำลังจิตสูงกว่าปฐมฌาน ธรรมปิติจะเกิดขึ้นกับท่านมาก เพราะความวุ่นวายน้อยลง คือที่เรียกว่า ความวุ่นวายน้อยลง ก็เพราะมีความเมตตากรุณาทั้ง ๒ ประการสูงขึ้น จิตมีความเอิบอ้อมด้วยธรรมปิติ ตอนนี้อย่างเร็วที่สุด จิตของท่านโกลังโกละก็ต้องตั้งอยู่ขั้นทุติยฌาน ฌานที่ ๒ หรือว่าฌานที่ ๓ ฉะนั้นจึงจะสามารถกำลังกอดความรักในเพศ กอดความโลภ กอดความโกรธ กอดความหลงให้เบาบางลง จิตตั้งตรงมีอารมณ์ว่าร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา แต่ทว่าอารมณ์เปลอาก็ยังมีอยู่นิดหนึ่ง บางครั้งมันก็เข้าไปเกาะติดในสภาพรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส แต่ทว่าศีลมันคงยิ่งขึ้น จึงไม่ละเมิดศีล สำหรับโลกะความโลภ ความอยากกรวยยังอยากมีเงินใช้ แต่ทว่ามีที่เงาพองตะเกียบตะกายเกินพอดีไม่มี เห็นว่าการประกอบอาชีพเพียงเท่านี้ เป็นที่เพียงพอของเรา

การจะโกรธชาวบ้านชาวเมือง คิดประหัดประหารนั้นไม่มี ก็ยังมีโกรธอยู่ แต่คิดว่านี่ไม่น่าจะทำให้เราไม่พอใจ แต่ทว่าอาศัยที่เขาเป็นคนจััญไร เป็นคนเลว เราก็ไม่น่าจะโกรธตอบ แต่ก็กว่าจะมีความรู้สึกได้ก็ต้องใช้กำลังนิดหน่อย เมื่อใจมีเหตุมีผลมากขึ้น

สำหรับด้านความหลงคิดว่าร่างกายจะทรงตัว มีความรู้สึกน้อยไปด้วยอำนาจปัญญาดี อย่างนี้ท่านเรียกว่า โกลังโกละ

สำหรับท่าน เอกพิชิ ตอนนี้ท่านทั้งหลายกำลังใจของขึ้นเอกพิชนี ตามความรู้สึกของผม คิดว่าท่านผู้นี้ต้องมีกำลังใจทรงฌาน ๔ เพราะว่าจะไร เพราะวาสนาบารมีอารมณ์จิตละเอียดมาก ถึงกับว่าถ้าตายจากความเป็นคนไปเกิดเป็นพรหมหรือเทวดา หมคนุญวาสนาบารมีมาเกิดเป็นคนอีกครั้งเดียวก็เป็นอรหัตผลเหมือนกับพระสัททาคามี ตอนนี้ท่านเรียกกันว่าพระโศดบันละเอียด

ฟังให้คินะ! สำหรับนักปฏิบัติ ถ้าจิตของท่านเข้าถึงอุปปจารสมาธิ อันมีอารมณ์เป็นทิพย์ ถ้าจะได้ยินเสียงของพระหรือเทวดาหรือพรหม ที่เป็นพระอริยเจ้าตรัสว่า “ท่านเวลานี้ท่านทรงอารมณ์เป็นพระโสดาบันละเอียดแล้ว” ก็ทรงทราบว่าจะขณะนั้นท่านเป็นเอกพิชิ อารมณ์ของเอกพิชินี้ ที่ผมคิดว่าท่านผู้นี้อารมณ์จิตของท่านเป็นผู้เข้าถึงฌาน ๔ และที่ทรงฌาน ๔ ได้ดีตามสมควร ก็เพราะว่าอารมณ์ของพระโสดาบันเข้าถึงชั้นเอกพิชินี้ มีความรู้สึกพิเศษอยู่อย่างหนึ่งเอาเก็บไว้เป็นที่สังเกตว่า

ความรู้สึกของพระโสดาบันชั้นเอกพิชิ ยังเห็นคนสวยแล้วก็ยังเห็นความดีของทรัพย์สิน ยังรู้สึกมีความไม่พอใจ แต่ทว่ากำลังใจของท่าน ใช้อารมณ์อย่างนี้มันน้อย ความรู้สึกอย่างหนึ่งที่มีมันเกิดขึ้นกับจิต ซึ่งซ้อนขึ้นมากับอุปสมานุสสติกรรมฐานนั่นก็คือ คำว่า... “ธรรมดา”

จุดนี้จุดธรรมดาเกิดขึ้นมาก เกิดอารมณ์กระทบขึ้นมา ก็รู้สึกว่ามันเป็นธรรมดาของโลก จิตเย็นทันที จะเห็นคนสวยสดงดงามเข้ามาถึง มองแล้วก็รู้สึกว่าเป็นธรรมดา เราเป็นชายเห็นหญิงสาวสวยเราก็รู้สึกว่าเป็นธรรมดา ถ้าเป็นหญิงเห็นชายงามก็รู้สึกว่าเป็นธรรมดา ธรรมดาตรงไหนมองไปมันก็สวยผิวสวยลักษณะทรวดทรงสวย เครื่องประดับสวย แต่ว่าธรรมดาของเธอข้างในมันเน่านี้ จิตมันเข้าไปถึงจุดนี้แล้ว

ฉะนั้น อารมณ์ที่เกาะติดในกามฉันทะก็ดี ในความโลภในทรัพย์สินก็ดี ในความโกรธก็ดี ในความหลงก็ดี มันก็ติดอยู่แต่ผิวๆ แยกห่างกำพร้าชนิดหนึ่ง จะว่าหนังกำพร้า หนังกำพร้าก็ไม่คิดมันอยู่แค่ปลายขน จิตกระทบจิตถูกเจ้าหน้อยมันก็หล่น มองหน้าเขาว่าคนนี้เป็นนางงามประจำภาค ประจำชาติ แต่มองปราดลงไปรู้สึกว่าเขาสวยชั่วขณะอารมณ์จิตเดียวสัก ๑ นาที ใจนี้มันก็จะคลายสลายความสวย จิตมันจะแทงทะลุเข้าไปถึงภายในของร่างกาย หรือว่าผิวพรรณทั้งหลายเหล่านี้ จะมีความเข้าใจว่ามันเต็มไปด้วยความสกปรก ไม่ทรงอยู่ในความสะอาด

สำหรับทรัพย์สินทั้งหลาย มองแล้วก็รู้สึกว่ามีใช้มีกิน แต่ทว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อชีวิตมันสิ้นก็ไม่ได้เกิดประโยชน์ การจะเพ่งเล็งถึงโทษของบุคคลผู้ทำให้เกิดความเข้าใจ ก็ไม่ได้เห็นประโยชน์อะไรว่ามันจะเป็นคุณ เห็นว่าคนที่ทำใจเราให้สะเทือนใจนั้นมันเป็นความเข้าใจผิดของบุคคลนั้น และมันก็เป็นภารกิจคือความชั่วของเราที่อยากเกิดมาในโลก เป็นอันว่าความรู้สึกว่าธรรมดาเกิดขึ้นกับใจของพระโสดาบันชั้นนี้

จำให้คินะครับ เรื่องอารมณ์นี้ต้องจำให้ดี จะได้ว่าตัวว่าเวลานี้เรามาถึงไหน ไม่ยังงั้นเดี๋ยวก็นำน้ำกันเรื่อยไปหรือว่าคล้ายๆ กันเอาผ้าค้ำมาผูกตามันไม่เกิดประโยชน์ เป็นอันว่าจุดนี้แหละเป็นจุดของพระโสดาบันชั้นเอกพิชิ

ต่อแต่นี้ไปก็พูดถึงด้าน สกิทาคามี ตอนถึงพระสกิทาคามี อารมณ์สบายเสียแล้ว เพราะย่ำต๊อกมาจากเอกพิชิหมด ระดับคุณค่าของเอกพิชิพระโสดาบันชั้นเอกพิชิกับพระสกิทาคามีมีค่าเท่ากัน นั่นก็คือเกิดเป็นเทวดา พรหม ๑ ชาติ และก็มาเกิดเป็นมนุษย์เป็นอรหันต์เลย ง่ายนิดเดียว มีค่าเท่ากันเหมือนกัน จะมีอะไรต่างกันตรงไหน

แต่ทว่าสำหรับพระสภิกษาคามีนี้ มีปัญญาละเอียดขึ้นกว่าพระโศดาบันหน้อยหนึ่ง สำหรับเรื่องศีลนี้ไม่ต้องพูดกันมันคงมาตั้งแต่ตัดกัณฑ์ตุง ตอนนี้ทั้งเอกพิธิและสภิกษาคามีนี้เพราะอาศัยอารมณ์ละเอียดมากจากเอกพิธิ จึงใช้ปัญญาที่มีความหลักแหลม เพราะอาศัยจิตเข้าถึงฌาน ๔

คำว่าฌาน ๔ มาจากไหน ก็มาจากพิจารณาขั้นที่ ๕ พิจารณาศีล พิจารณาโทษของความรัก พิจารณาโทษของความโลภ พิจารณาโทษของความโกรธ พิจารณาโทษของความหลง

เมื่อจิตมีอารมณ์เสียบเยือกเย็นลง จิตก็ก้าวเข้าไปสู่ถึงฌานสมาบัติที่ละเอียดที่ละน้อย โดยที่ไม่ต้องไปนั่งฝึกให้มันมีอาการเคร่งเครียด อารมณ์สมาธิมาพร้อมกับวิปัสสนาญาณคือใช้อารมณ์พิจารณาสังโยชน์ ๓ ประการ หรือโดยเฉพาะพิจารณาโทษของความรักในระหว่างเพศ การมีคู่ครอง เห็นว่ารูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ หาสาระประโยชน์ไม่ได้ ไม่มีการทรงตัว

และประการที่ ๒ ทรัพย์สินทั้งหลาย ไม่มีใครสามารถจะแบกโลกนี้ไปโลกอื่นได้ ดาย ทำเสียเกือบตาย เหน็ดเหนื่อยเกือบตาย ตายแล้วก็หมดสิทธิ์ ไม่มีสิทธิ์ที่จะครองแม่แต่ร่างกาย

เรื่องของความโกรธนี้ไซ้ เป็นปัจจัยชั่วให้เกิดความทุกข์ ไม่ใช่มีความสุข ไม่มีความปรารถนา และก็เป็นอย่างนั้นถ้าจิตเราจะหลงร่างกายกายานี้ มันก็ไม่ใช่ประโยชน์ มันก็จะถูกทำลายอยู่ทุกขณะ ในที่สุดก็สลายตัวไป อารมณ์รักในกายมันก็เบา รักกายเรามันเบา รักกายคนอื่นก็เบา เห็นโทษของการครองคู่ อยู่ด้วยกันในฐานะสามีภรรยา ตอนนี้ระวังให้ดีนะ ถ้ามีสามีภรรยาและที่บางทีเขาจะคิดว่านอกใจเขา แต่ว่าใจเรามันไม่สู้อารมณ์มันไม่รู้สึก ความรู้สึกมันน้อย นานๆ จะมีความรู้สึกสักครั้ง แล้วก็หายเร็ว นี่เป็นเรื่องของพระสภิกษาคามี

พระสภิกษาคามีมีอารมณ์ละเอียดจิตเข้าถึงฌาน ๔ เห็นโทษของรูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ คือรูปสวयไม่จริงปัญญามาก เสียเพราะก็ไม่จริง รสอร่อยก็ไม่จริง กลิ่นหอมก็ไม่จริง สัมผัสที่เกิดประโยชน์ก็ไม่จริง เพราะทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้สร้างความอึด มันสร้างความหิว มาในด้านของความโกรธก็ไม่มีความหมาย จะยึดถือร่างกายก็ไร้ประโยชน์

แต่ทว่าจิตระวังมีจิตตัวหนึ่ง ที่เขาเรียกว่ากิเลสที่เป็นอนุสัยท่านที่มีกำลังใจเข้าถึงพระสภิกษาคามีนี้ เห็นโทษของกามคุณมาก เห็นโทษของความโลภมาก เห็นโทษของความโกรธมาก เห็นโทษของขั้นที่ ๕ มาก จนกระทั่งมีอารมณ์ละเอียด ดับสนิท ความคิดจะรักในระหว่างเพศไม่มีเลยๆ แล้วก็ความโลภ โม โทสัน อยากจะร่ำรวยมันไม่มี เลยๆ สบายๆ

และความโกรธคิดประทุษร้ายเขาไม่มี มันจะเป็นยังงี้ก็ช่าง ค่าก็ช่าง ว่าก็ช่าง เลยๆ สบาย ถ้าจิตจะติดกายติดใจของเรามันก็ไม่มี มันไม่มีเป็นส่วนมาก แต่บางขณะมันมีเพราะว่าสิ่งทั้งหลายทั้งหมดที่กล่าวมานี้ มันเป็นอนุสัย มันมีความละเอียดคล้ายกับตะกอน น้ำที่มีตะกอน ถ้าเอาสารส้มเข้าไปแกว่งมันไปนอนอยู่ในคุ่ม

ตะกอนมันขุ่นก็จริงแหละ แต่ทว่ามันไม่มากวนน้ำ น้ำใสสะอาดใจโปร่ง ตะกอนเหล่านั้นเหมือนกิเลส ใจเหมือนกับน้ำที่ถูกสารส้มแกว่งแล้ว แต่ทว่าในบางขณะที่จิตมีอารมณ์ละเอียด มีจิตสบายมีอารมณ์เป็นสุขไม่ว่ามันกับอะไร บางครั้งความรู้สึกความพอใจในเพศ ความพอใจในทรัพย์สิน

สิน คิดว่าใครเชื่อว่าเราประทุษร้ายให้เราเจ็บใจ มันเกิดขึ้นมานิดหนึ่ง มันกระตุ้นจิตขึ้นมานิดหนึ่ง แล้วก็สลายตัวไปโดยฉับพลันอย่างนี้เป็นอาการของพระสภิกษาคามี

เอาละ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย สำหรับเวลาที่จะพูดกันมันก็หมดเสียแล้ว หวังว่า บรรดาท่านทั้งหลายคงมีความเข้าใจ เพราะมันเป็นของไม่ยาก ต่อแต่นี้ไปขอสาวกขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จงตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าหายใจออก ใช้คำภาวนา และพิจารณาตามอรรถาชัย จนกว่าเวลานั้นท่านจะเห็นว่าเป็นการสมควรสำหรับท่าน **สวัสดิ์**

อารมณฺ์พระอนาคามี

ท่านพระโยคาวจรทั้งหลาย และบรรดาพระภิกษุสามเณรทั้งหลาย สำหรับเวลานี้ท่านทั้งหลายได้พากันสมาทานพระกรรมฐานสมาทานศีลแล้ว วันนี้จะได้ศึกษาในเรื่องของ **อนาคามีผล**

สำหรับวันก่อนได้น้อมเอาอารมณฺ์ตั้งแต่พระโศดาบัน พระสัทธาคามิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระโศดาบันก็ตั้งแต่สกัดกั้นขัดตุง โกลังโกละ เอกพิชี่ และสัทธาคามิมาพุด สำหรับวันนี้จะนำเอาอารมณฺ์ของพระอนาคามี มาพุด แต่ก่อนที่จะพุดอารมณฺ์ของพระอนาคามี ความจริงถ้าอารมณฺ์จิตของบรรดาท่านทั้งหลายเข้าถึงพระสัทธาคามิแล้ว การทรงอารมณฺ์ของพระอนาคามีผลเป็นของไม่ยาก เพราะว่าเป็นการศึกษาตามลำดับ

ก่อนที่จะพุดในอารมณฺ์ของพระอนาคามี ก็จะขอน้อมนำเอาวิธีปฏิบัติ ที่องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภากย์สอนไว้มาแนะนำกันเสียก่อน แต่ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าปฏิบัติไม่ถูกหลัก ไม่ถูกเกณฑ์ ไม่ถูกแผน ผลแห่งการบรรลุมันก็ไม่มี วิธีปฏิบัติที่ปฏิบัติได้กันมา จะต้องทำแบบนี้ ไปดูในวิปัสสนาญาณ ๕ ข้อที่ ๔ ท่านเรียกว่า **สังขารูปกขาญาณ** แต่ว่าข้อที่ ๕ นั้นท่านเรียกว่า **สังขานูโลมิกขาญาณ** คำว่า **“สังขานูโลมิกขาญาณ”** นั้น ไม่มีญาณเฉพาะสำหรับตน เป็นการปฏิบัติ คือคำนึงจิตและพิจารณาย้อนไปย้อนมา

สมมุติว่าท่านทั้งหลายกำลังเจริญสมาธิจิต เริ่มตั้งแต่ฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ หรือว่าถีนิมิตในกสิณ เช่นเราเคยเจริญอานาปานุสสติหรืออนุสสติมาก่อน แล้วก็ไปจับพุทธานุสสติ และไปจับธัมมานุสสติ สังขานุสสติ สีลानุสสติ จาคานุสสติ หรือว่าเล่นกสิณกองใดกองหนึ่ง

วิธีปฏิบัติเขาทำแบบนี้ พอเริ่มต้นเข้ามาเขาต้องจับอารมณฺ์ต้นก่อน เช่นเจริญอานาปานุสสติ ก่อน ก็ต้องจับอานาปานุสสติให้มีอารมณฺ์ถึงที่สุดที่เราได้มาแล้ว แล้วก็ปล่อยอารมณฺ์จิตให้มันทรงอยู่ในอารมณฺ์นั้นให้สบาย เมื่อจิตมีความสบายถึงที่สุด ทรงอารมณฺ์ถึงที่สุดแล้วก็เคลื่อนไปจับกองที่ ๒ กองที่ ๓ กองที่ ๔ กองที่ ๕ ตามลำดับ แต่ละกองนั้นๆ ก่อนที่จะเคลื่อนไป ให้จิตเข้าถึงจุดสูงสุดตามกรรมฐานกองต้นเสียก่อน เมื่อจับไปตามลำดับถึงที่สุดแล้ว จึงค่อยทำต่อกองที่ทำต่อใหม่ กองที่ทำต่อใหม่นั้น เราจะใช้เวลาเพียงนิดเดียว อารมณฺ์ก็จะทรงตัว

ทั้งนี้เพราะว่ากรรมฐานทั้ง ๔๐ กองก็ดี มหาสติปัฏฐานสูตรก็ดี มีอารมณฺ์เหมือนกัน เช่นเราทรงสมาธิจิตในด้านอานาปานุสสติถึงฌาน ๔ หรือว่าฌาน ๑ หรือว่าฌาน ๒ หรือว่าฌาน ๓ ก็ตาม เริ่มต้นเราก็จับอานาปานุสสติให้ทรงฌานถึงที่สุดตามที่เราจะพึงทำได้ในวันนั้น เราปล่อยจิตให้ทรงอยู่ให้อารมณฺ์สบาย เมื่อจิตเป็นสุขดีแล้ว ขยับเข้าไปกองที่ ๒ หรือกองที่ ๓ แต่ละกองจะใช้เวลาไม่เกิน ๑ นาที อารมณฺ์ก็จะทรงตัวตามนั้น

เป็นอันว่าถ้าทำอย่างนั้น ก็ชื่อว่าเราใช้วิธี **สังขานูโลมิกขาญาณ** อนุโลมคือเดินตั้งแต่ต้นไปถึงปลาย บางทีจับตั้งแต่ปลายเข้ามาหาต้น จิตทรงอารมณฺ์ได้ตามปกติ สม่่าเสมอกันทุกจุดอย่างนี้ จะมี

อารมณ์ไม่เคยเลื่อนจากสมาธิทุกอง ไม่ใช่ทำองนี้ได้ ไปกองหน้าทิ้งกองหลัง อันนี้ใช้ไม่ได้ เขาต้องเก็บไปตั้งแต่ต้น

ถ้าหากว่าสมมุติว่าทุกท่านทรงกรรมฐานทั้งหมดได้ ๔๐ กอง เวลาเราจับตั้งแต่ต้น ๑ ถึง ๔๐ มิต้องใช้เวลาตลอดคืนหรือ ผมก็จะขอตอบให้ท่านทราบอย่างซื่อที่สุดกรรมฐาน ๔๐ กองนี้ เราจะเลียงตามลำดับให้ทรงฌานถึงที่สุดไม่เกิน ๑๕ นาที แต่ผมว่ามันไม่ถึงนา ผมไม่เคยทำถึงนี้ เมื่อกองแรกเรากล่อง กองอื่นมันก็เหมือนกัน

กรรมฐาน ๔๐ กอง ถ้าจะเปรียบกับเรากินข้าว ถ้าเราเคยกินข้าวด้วยมือ เขามาให้กินข้าวด้วยช้อน มันก็เป็นของไม่ยาก ถ้าเคยกินข้าวด้วยช้อนสังกะสี เปลี่ยนมาเป็นช้อนช้อมันก็ไม่หนัก มันจะกะกะอยู่ชนิดเดียว ช้อนนี้ฉันใด แม้การเจริญพระกรรมฐานซึ่งมีการเปลี่ยนอารมณ์ก็เหมือนกัน การเปลี่ยนอารมณ์เข้าไปหาอารมณ์แต่ละกอง แต่ทว่าอารมณ์จริงๆ คือสมาธิ มันอันเดียวกัน นี่จุดหนึ่งนะครับ

และอีกจุดหนึ่งถ้าเราจะเดินด้านวิปัสสนาญาณ เวลานี้จะพูดกันถึงพระอนาคามี แต่ทว่าก่อนที่เราจะใช้อารมณ์จับพระอนาคามีในเวลาสังค หรือเวลาไหนก็ตาม เราก็ต้องนั่งไล่เบียดมาตั้งแต่พระโศดาบันก่อน คำว่าไล่เบียดมาเป็นการสอบสวนอารมณ์จิตของเรา ว่าอารมณ์จิตเดิมที่เราไล่เบียดมาตั้งแต่พระโศดาบันนะ มันทรงตัวแล้วหรือเปล่า ถ้าพระโศดาบันกับสกิทาคามียังไม่ทรงตัว เราก็อย่าเพิ่งไปยุ่งกับอนาคามีผลหรือว่าจะเป็นอนาคามีมรรค ต้องจับตั้งแต่พระโศดาบันขึ้นไปตามขั้นตามระยะ มีอารมณ์ทรงตัวเห็นว่าจิตทรงแน่นแล้ว จึงก้าวเข้าไปสู่ข้อหน้าต่อไป เท่านั้นเราก็ใช้วิธีสังขานุโลมิกญาณ

อันดับแรกเริ่มต้นเมื่อหาที่สังคได้ คำว่าที่สังคมันจะสังคเสียง หรือไม่สังคก็ช่างมัน แต่ทว่าทำใจของเราให้สังคในนิวรรณ์ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า บรรดาพระสมณะอยู่ที่ไหน ที่นั้นย่อมเป็นที่สังค คือมีพราหมณ์ถามพระพุทธเจ้าว่า “พระอริยเจ้าทั้งหลายต้องการที่สังคใจใหม่?” คือต้องการอยู่ในป่าช้ฎ ต้องการอยู่ในป่าช้า ต้องการอยู่ในเขา ต้องการอยู่ในบ้านที่ปราศจากผู้คน แต่องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดากลับทรงตรัสว่า

“พราหมณะ ดูก่อนพราหมณ์ พระอริยเจ้าจะอยู่ในป่าก็ดี อยู่ในบถเขากก็ดี อยู่ในถ้ำก็ดี อยู่ในป่าช้ฎก็ดี อยู่ในป่าช้ฎก็ดี อยู่บ้านว่างจากคนก็ดี หรือว่าอยู่ในบ้านก็ดี อยู่กลางเมืองก็ดี อยู่กลางสนามหลวงก็ดี พระอริยเจ้าทั้งหมดนี้ย่อมมีอารมณ์สังค ไม่ว่าจะที่ใดสังคหมด เพราะทว่าอารมณ์ของทุกท่านสังคจากกิเลสเสียแล้ว...”

นี่เป็นอันว่า คำว่าสถานที่สังค คือ เราใช้อารมณ์สังคจะไปนั่งคิดว่าที่นั้นต้องไม่มีเสียง ที่นั้นต้องไม่มีเสียง เราคิดหรือว่า เวลาที่เราจะตายนะเราจะหาที่สังคได้ เราต้องพร้อมใจไว้เสมอว่า เวลาที่เราจะตาย อาจจะมีเสียงเครื่องขยายเสียงทั้งด้านข้าง ด้านซ้าย และด้านขวา ใกล้เคียงๆ เราอาจจะมีใครกำลังทะเลาะกันอยู่ก็ได้ หรืออาจจะมีใครเขมานั่งค่าเราอยู่ใกล้ๆ ก็ได้ เราต้องเตรียมใจไว้ ถ้าอาการ

อย่างนั้นมันปรากฏเราจะไม่เอาจิตของเราเข้าไปยุ่งกับเสี่ยงกับอารมณ์ต่างๆ ทำจิตของเราให้สงบ จากเสียง เรื่องของเขาก็เรื่องของเขา เรื่องของเราก็เรื่องของเรา

นี่เป็นอันว่าที่สงบของเราไม่ใช่หมายความว่าสงบเสียงไม่ใช่หมายความว่าสงบจากอาการ ภายนอกการทำงานต่างๆ ที่สงบของเรา คือใช้**อารมณ์จิตสงบจากนิรันธ์ ๕ ประการ**และที่**สงบจากกิเลสด้วย**

จำให้คึณะครึบ ต้องถอยหน้าถอยหลัง เล่นกันไปแบบนี้ให้มันชำนาญของ ตอนนี้จะก้าวเข้าไปสู่ พระอนาคามีผล เราก็มานั่งนึกดูตอนต้นว่า โอ้หนอ...เวลานี้เรามีความเสียดายอะไรบ้าง ถ้าพ่อเราจะตายแม่เราจะตาย เมียเราจะตาย พี่เราจะตาย ลูกเราจะตาย เพื่อนเราจะตาย ตัวเราจะตาย ของเราต้องสลายไป เรามีความรู้สึกว่าห่วงใยอยู่จุดใดบ้าง ถ้าปรากฏว่ามีอารมณ์ยังห่วงอยู่

สมมุติว่าคิดว่าถ้าเราจะตาย เราจะร้องไห้เราจะเสียใจ เราจะมีอารมณ์ว่าแห้ว ถ้าเราจะตาย เราสงสารคนที่อยู่ข้างหลัง ไม่มีใครประคับประคอง ไม่มีใครเลี้ยงดูก็เอ่อกุญให้เรามีความสุข ถ้าอารมณ์ยังมืออย่างนี้ก็เสร็จ ต้องใช้**อารมณ์ จิตใช้ปัญญา**ต่อว่าจิต ว่าเอ็งนี่มันเลวเกินไป ทำไมเธอลืมความจริงเสียแล้วหรือว่า คนทุกคน สัตว์ทั้งหมด วัตถุธาตุทั้งหมด มันมีอนิจจังเป็นเบื้องต้น อันดับ แรกมันไม่มีความทรงตัวคือไม่เที่ยง และก็มีการสลายตัวไปในที่สุด ทำไมเธอไม่รักษาสังขารมอันนี้ไว้

สังขารุโลกมิถยาน อนุโลมถอยหน้าถอยหลังเรื่องอริยสัจ อริยสัจ คือ ของจริงที่พระอริยเจ้า ทรงไว้ จงเตือนใจว่าเจ้าจงอย่าลืมความจริงว่า ญาติผู้ใหญ่ของเรามี ถอยหลังไปตามลำดับนับหาที่สุดไม่ได้ แต่ว่าญาติทุกคนของเราท่านไม่มี เวลานี้บางคนที่มีชื่อแต่ไม่มีตัว และก็มีส่วนใหญ่ทั้งหมด หายไปทั้งตัวและชื่อ คือนั่นท่านตาย และเราจะทรงอยู่ได้ยังไง ท่านทั้งหลายเหล่านั้นเวลาตายท่าน ห่วงเรารีเปล่า ท่านอาจจะห่วง นั่นมีประโยชน์อะไรสำหรับเราบ้าง เมื่อท่านตายไปแล้ว ประโยชน์ที่ ดีจริงๆ ตามสังขารมนั่นก็คือว่า ท่านเป็นผู้ใหญ่เป็นต้นตระกูลของเรา แต่ท่านก็ตาย ในเมื่อต้น ตระกูลตายแล้วก็ปลายตระกูลมันจะทรงอยู่ได้ยังไง มันก็ต้องมีสภาวะการตายเหมือนกัน นี่เป็นยังงี้ คิดให้มันลงตัว

และก็ในเมื่อเราจะตายแล้ว เรามีอะไรเป็นที่พึ่ง พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัม มาสัมพุทธเจ้าคือพระธรรมวินัย พระวินัยเป็นคำสั่ง พระธรรมเป็นคำสอน ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่ง และก็สอนให้เราละชั่ว ประพฤติดีนะ เราทรงตัวได้แล้วหรือยัง ฝ่าฝืนพระธรรมวินัยตอนไหนบ้าง คั้นกว่าในจิตของตัว ถอยหน้า ถอยหลัง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สีตของเราริสุทธิ์พร้อมมูลแล้ว หรือยัง นี่เรื่องของพระโสคาบัน

ก้าวไปถึงพระสภิกาคามี โลกะความโลภของเรานี้ มันลดตัวไปจริงๆ หรือเปล่า หรือว่ายังมี ความทะเยอทะยานอยู่ โทสะความโกรธมีกำลังหนักหรือว่ามีกำลังเบา ถ้าหากว่าโลกะความโลภยังมี โทสะความโกรธยังหนักใช้ไม่ได้ โลกะความโลภในจิตของพระสภิกาคามี คือความอยากรวบมัน ต้องน้อยเรามีความรู้สึกว่ามียังงี้ กินยังงั้น มีแบบไหนใช้อย่างงั้น การประกอบอาชีพเป็นของปกติ

ในเมื่อร่างกายยังมีชีวิต มันก็ต้องหากินหาใช้ ได้มากพอใจ ได้น้อยพอใจ แล้วก็คิดขึ้นว่าของที่ได้นั้น
ทั้งมากทั้งน้อย ตายแล้วเอาไปไม่ได้เลย จิตมีความสุข

โทษะความโกรธ โกรธเขาทำไม เรามันเลือกเกิดมาให้เขาต่ำ เลือกเกิดมาให้เขานินทา เลือก
เกิดมาให้เขาใช้ เลือกเกิดมาเพื่อความป่วยไข้ไม่สบาย เลือกเกิดมาเพื่อความแก่ เลือกเกิดมาเพื่อ
ความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ เลือกเกิดมาเพื่อตาย ในเมื่ออาการอย่างนี้มันเป็นปกติที่เรา
จะพึงรับทำไมเราจะไปสนใจในมัน ถ้าตายเมื่อไหร่ นั่นเราจะมีความสุข คือเรามีหวังพระนิพพาน
เราจะไปนิพพานแดนอมตะที่หาความทุกข์มิได้ นี่ทวนถอยหลังอารมณ์ของเราเข้าไปให้จิตมันทรง
ตัว

ด้านสมาธิก็ฝึกซ้อมไว้เป็นปกติ เวลาฝึกซ้อมไม่ต้องไปนั่งหลับตา หลับตามันไม่เก่ง ลืมตา
อยู่อย่างนี้แหละให้จิตมันทรงสมาธิ ลืมตาอยู่อย่างนี้แหละให้จิตมันทรงตัว ขอมรับนับถือกฎของ
ธรรมดาและความเป็นจริง เห็นอะไรเข้าตายหมด เห็นคนคนตาย เห็นสัตว์สัตว์ตาย เห็นวัตถุธาตุ
วัตถุธาตุพังแล้วก็นึกถึงว่าเราจะต้องตายเหมือนกัน นี่ต้องถอยหน้าถอยหลัง จะก้าวไปแต่ข้างหน้า
แล้วก็ไม่เหลือยหลัง

ท่านทั้งหลายที่ระงับความวุ่นวายของจิตไม่ได้ นั่นนะ เขาเรียกว่า **ลีลพตปรามาส** เป็นผู้ลูป
คลำในศีล **จิตตปรามาส** ลูปคลำในสมาธิ **ปัญญูปปรามาส** ลูปคลำในวิปัสสนาญาณ ทำเท่าไรๆ ก็ไม่
พ้นความวุ่นวายของจิต มีอารมณ์หุนหันพลันแล่นโจงเงงโวยวายปราศจากเหตุผล คนประเภทนี้ทำ
ก็แสนกบก็ลงนรก เพราะสักแต่ว่าปฏิบัติ สักแต่ว่าประพฤติ ไม่รู้จักที่จะพิจารณาจิตของตัวเองว่า
มันดีหรือมันชั่ว นี่ถอยหลังไปถอยหลังมากันแค่นี้แหละ

ความจริงเขาถอยกันเป็นปกติ ย้อนไปย้อนมา สิ่งที่เราละได้แล้ว มันละจริงหรือไม่ อารมณ์
สมาธิที่ทรงได้แล้วทรงจริงหรือไม่ อย่าไปหาที่สงสัยเลย อย่าไปหาที่สงสัยความวุ่นวาย จงหาความ
สัจใจ คือใจสัจจากกิเลส นี่มันถึงจะถูก

เป็นอันว่าต่อไปนี้ไป เหลือเวลาอีก ๘ นาที ก็มานั่งคุยกันถึงเรื่องความจะเป็นพระอนาคามี ไม่
ยาก ไม่เห็นมีอะไรยาก กามฉันทะเราเบามาจากพระสกิทาคามีแล้ว และก็ฉันทสมาบัติอารมณ์ฉันท
การที่จะก้าวเข้าถึงพระสกิทาคามี อย่างน้อยกำลังจิตของเราจะต้องทรงฌาน ๓ หรือดีไม่ดีก็ต้องทรง
ฌาน ๔ ไม่ยาก

ต่อไปนี้เราก็มาเอากันจริงจัง กามฉันทะความใคร่ในรูปสวय นิ่งนึกถึงรูปใครเขามันสวย ที่
ว่ารูปสวย สวยจริงหรือไม่จริง สะอาดหรือว่าสกปรก เสี่ยงเพราะ เสี่ยงสร้างคนให้ไม่แก่ ไม่ตายได้
ใหม่ กลิ่นหอม กลิ่นกันความทรุดโทรมของร่างกาย กันความตายได้หรือเปล่า รสอร่อยของอาหาร
อาหารที่ว่าดีวิเศษ มีวิตามินก็ดี ให้อังโน้นก็ดี ยังนี่ก็วิเศษที่หอมเขาแนะนำ และไปดูหอมที่แนะนำ
เราซิ ว่าหอมนะแก่เป็นไหม หอมป่วยเป็นไหม หอมตายเป็นไหม ถ้าหอมมีความรู้ดี ทุกสิ่งทุกอย่าง
เป็นไปตามคำแนะนำของหอม หอมก็ต้องไม่แก่ หอมก็ต้องไม่ป่วย หอมก็ต้องไม่ตาย แต่ตามข่าวที่

ทราบมา หมอในประเทศไทยตายไปแล้วนับล้านๆ คน นั่นเพราะว่าอะไร เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่าง มันคืนะ มันอาจจะดีจริงแค่ประทังชีวิตให้ทรงอยู่ แต่ทว่าเปล่า จะกันแก่กันตายนะมันไม่ได้

ในเมื่ออาหารทุกอย่างไม่สามารถจะยับยั้งให้คนทรงชีวิตอยู่ได้ ร่างกายของคนแต่ละคนเต็มไปด้วยความสกปรก เมื่อนอกจากสกปรกแล้ว ก็ยังจะหาทางสลายตัวไปในที่สุด เป็นอันว่ามันสกปรกด้วย มันก็ไม่ใช่เราด้วย เอาจินตนาการมาอย่างนี้ เราสกปรก เขาสกปรก และมานั่งดูว่าเราว่าเขาอยู่ที่ไหน ร่างกายนี้เป็นเรารึ ร่างกายโน้นเป็นของเราหรือ

เป็นอันว่าร่างกายทั้ง ๒ ประการนี้ ไม่มีเรา ไม่มีเขา มันเป็นบ้านเช่าที่แสนจะสกปรก เป็นบ้านเช่าที่มีแต่ความผูกพันไปตามปกติ ไม่ช้าเราก็บันก็จากกัน แล้วจิตใจของเรานั้นจะไปผูกพันด้วยโลกียวิสัย กามราคะปรารถนาความเป็นคู่ครองซึ่งกันและกัน มันจะเกิดประโยชน์ตรงไหน คนที่รักจะเริ่มรักใคร ต้องเริ่มรักคนสวย เริ่มรักคนงาม มีการเยื้องกราย กริยาวาจาดีทุกอย่าง แต่ไอ้ตัวดีตัวนั้นนะมันคืนานไหม ไม่นาน ร่างกายก็สลายไม่นาน จริยาวาจาของแต่ละบุคคลมันก็ไม่อ่อนหวานอ่อนช้อยจริงๆ มันยังมีโมโหโทโส มีความเลวประจําอยู่ในจิต มีความโลภ มีความโกรธ มีความหลง

ตัวทั้งหลายเหล่านี้ยังเป็นปัจจัยของความทุกข์ ถ้าเราอยากคือตัดหา อยากได้มาเราก็อยากได้ทุกข์ เราก็ต้องตัด ตัดด้วยกำลังของศีลบริสุทธิ ตัดด้วยกำลังของอารมณ์สมาธิ ที่เห็นว่าร่างกายของคนและสัตว์สกปรก และมีการสลายตัวไปในที่สุด ให้จิตมันทรงตัวอยู่แบบนี้ ในที่สุดจิตมันก็จะเบื่อเห็นคนเป็นซากศพ

อันนี้มาด้านความโกรธ ในสมัยเป็นพระสกิทาคามี เราโกรธน้อยหนึ่ง แล้วก็ให้อภัย มาด้านถึงอนาคามี ก็ตัดให้มันพังสลายไปเสียเลย วิธีตัดทำยังไง ใช้ กสิณ ๔ กสิณสีแดง สีเขียว สีเหลือง สีขาว อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ หรือว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมตตาทพรหมวิหาร ๔ นั่นดีที่สุด เพราะมีอารมณ์เบา นิ่งคิดไว้เสมอว่าเรากับเขาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ร่างกายมันไม่มีสาระ ไม่มีแก่นสาร ถ้าเราจะโกรธคนที่โกรธเรา เราก็จะเลวกว่าเขา ตามที่พระพุทธเจ้าว่า และการโกรธมันทำให้เราห่มขึ้นหรือเปล่า การโกรธทำให้เราสวยขึ้นไหม ความโกรธทำให้เราอึดขึ้นหรือเปล่า ความโกรธทำให้จิตเป็นสุขหรือเป็นทุกข์

เป็นอันว่าความโกรธ โทสัลลิก ฝืดคือโทสะสร้างความเร่าร้อนให้แก่จิต โกรธง่ายแก่เร็ว โกรธบ่อยแก่บ่อย มันแกล้งไปทุกวัน ในที่สุดมันก็พัง และความโกรธมันเผาผลาญร่างกาย เผาทั้งกาย เผาทั้งใจ ใจก็มีความเร่าร้อน เมื่อโกรธเขาใจเร่าร้อน ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ กินไม่ได้นอนไม่หลับ ไม่ซำมันก็โทรม ไม่ซำมันก็ตาย แล้วคนที่เราจะโกรธ เราโกรธทำไม อยากจะฆ่าเขาอย่างนั้นหรือ ถ้าเราไม่ฆ่า เขาตายไหม เป็นอันว่าเราไม่ฆ่าเขาก็ตาย ถ้าเราจะแกล้งเขามีทุกข์ ถ้าเราไม่แกล้งเขา เขาก็มีทุกข์ไหม เขาก็มีทุกข์อยู่แล้ว และในที่สุดเขาจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ความปรารถนาจะไม่สมหวัง ในเมื่อมันเป็นอย่างนี้ เราจะโกรธเพื่อประโยชน์อะไร เราต้องการปัจจัยของความสุข ความโกรธเป็นปัจจัยเข้าสู่อบายภูมิ

ฉะนั้น เราก็อึดมั่นพรหมวิหาร เมตตาความรัก กรุณาความสงสาร เห็นใครเขาโกรธเรา เราก็สงสารว่าพิโซ่เฮ้ย! ไม่น่าจะโง่เลย มาโกรธเราเข้า เขาก็หมดมิตรที่ดี คือเราไปคนหนึ่ง แล้วก็หนีออกจากเรา เพื่อนของเรา ญาติของเรา ลูกของเรา หลานของเรา ก็เป็นศัตรูเขาไปด้วย ช่วยเขาให้มีความทุกข์ใจมากที่สุด ฉะนั้นเรื่องความโกรธ เมื่อเขาโกรธมันไม่ดี เราก็ไม่โกรธเขาเช่นเดียวกัน เขาจะโกรธมาข้างเขา เราก็ไม่โกรธไป

จงดูตัวอย่างองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา ที่นางมาคันทिया จ้างคนค่าพระพุทธรูปเจ้าก็ไม่โกรธ พรหมณ์มาค่าต่อหน้าธารกำนัล พระพุทธรูปเจ้าก็ไม่โกรธ จัญจมาณวิกา แกล้งกล่าวหาว่าพระองค์ทำให้เธอท้อง พระพุทธรูปเจ้าก็ไม่ได้โกรธ พระเทวทัต ทำอันตรายพระพุทธรูปเจ้าทุกอย่าง พระพุทธรูปเจ้าก็ไม่โกรธ เพราะว่าพระองค์ไม่โกรธ อารมณ์พระองค์จึงมีความสุข แล้วก็พระองค์ไปนิพพาน คนที่โกรธพระพุทธรูปเจ้าช่วยให้พระพุทธรูปเจ้าโกรธ ทุกคนไปอเวจีทั้งหมด

เอาละ บรรดาสาวกขององค์สมเด็จพระบรมสุคต ความจริงการศึกษาเข้ามาระดับนี้ มันสบายๆ ไม่มีอะไรมาก เพราะเข้าถึงจุดจะเข้าถึงนิพพานอยู่แล้ว วันนี้หมดเวลา ขอบรรดาท่านสาวกขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วทุกท่าน จงตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น อยู่ในอิริยาบถที่ท่านเห็นว่าสบาย กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาและพิจารณาตามอภัยสัจจ จนกว่าท่านจะเห็นว่าเวลานั้นควรจะเลิก สวัสดิ์

อารมณ์พระอรหันต์

โอกาสนี้บรรดาท่านสาธุชนพุทธบริษัท และพระโยคาวจรทั้งหลายได้พากันสมาทานศีล พากันสมาทานพระกรรมฐานแล้ว ต่อแต่นี้ไปขอท่านทั้งหลายโปรดตั้งใจสดับคำ การศึกษาซึ่งจะ แนะนำในด้าน อรหัตผล

สำหรับภาคนี้เป็นภาคของ พระอรหัตผล ท่านทั้งหลายคงจะยังไม่ลืมน่า ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสว่า สำหรับพระโสดาบันกับพระสกิทาคามีเป็นผู้ทรง “อริศีล” คือมีสมาธิเล็กน้อย มีปัญญาเล็กน้อย แต่ทว่าเป็นผู้มีมีความมั่นคงในศีล

สำหรับพระอนาคามีเป็นผู้ทรง “อริจิต” นี้หมายความว่าศีลของท่านบริสุทธิ์ถึงศีล ๘ และมีจิตทรงสมาธิมั่นคงถึงฌาน ๔ อย่าลืมน่าว่าจริยา คือ อาการของพระอนาคามี ท่านผู้ทรงความเป็นพระอนาคามีนั้น จะมีศีล ๘ เป็นปกติ จะสมาทานหรือไม่สมาทานไม่มีความสำคัญ ผู้มีศีลไม่ได้ถือว่าต้องนั่งสมาทานกันทั้งวันทั้งคืน ศีลที่มีจริงๆ อยู่ที่ตัวเว้นเราไม่สมาทานเลย แต่ว่าเราเน้น ที่เขาเรียกกันว่า “วิริติ”

คำว่า “วิริติ” แปลว่า เว้น เว้นจากความชั่ว ๕ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ๕ เว้นจากความชั่ว ๘ ประการ ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ๘ ฉะนั้นท่านที่ทรงความเป็นพระอนาคามี จะมีศีล ๘ เป็นปกติ เพราะว่าเป็นศีลพรหมจรรย์ จะเห็นว่าพระอนาคามีหมดกามฉันทะ หมดความโกรธ พยาบาท และปฏิฆะ คือ อารมณ์ที่ไม่พอใจ อารมณ์ที่สะอึดใจให้ไม่สบายเกิดขึ้น เป็นความขัดข้องไม่มีในพระอนาคามี

สำหรับพระอรหันต์เป็นผู้ทรง “อริปัญญา” รวมความว่าพระอรหันต์นี้ทรงครบศีลก็บริสุทธิ์สมาธิก็ทรงตัวตั้งมั่นปัญญาก็รอบรู้จริงๆ สำหรับการปฏิบัติ เท่าที่ผมอธิบายมา รู้สึกว่ามันเย็นเยือกเย็นไป แต่ว่ามันเป็นแนวแห่งคำสอน วิถีปฏิบัติจริงๆ นี้ไม่มีใครเขามุ่งพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี ก็ขึ้นต้นจริงๆ ก็มุ่งอรหัตผลกันเลย เพราะว่าการมุ่งอรหัตผลนี้ เขาถือว่าอย่างเร็วที่สุดจิตจะจับไว้เฉพาะพระโสดาบันก่อนเป็นอันดับแรก เพราะว่าเป็นของง่าย

ความจริงการทรงพระโสดาบัน ไม่มีอะไรจะยาก เพียงทรงศีลบริสุทธิ์ ถ้าศีลไม่บริสุทธิ์เราก็คือเป็นมนุษย์ไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าร่างกายเป็นมนุษย์ เขาก็ถือว่า “มนุสสเปตโต” คือร่างกายเป็นมนุษย์แต่ใจเป็นเปรต

“มนุสสติรัจจาโน” ร่างกายเป็นมนุษย์ แต่ทว่าจิตใจเป็นสัตว์เดรัจฉาน

“มนุสสรนิริโย” ร่างกายเป็นมนุษย์ แต่จิตใจเป็นสัตว์นรก ตายแล้วก็ไปตามนั้น

คำว่า “มนุษย์” แปลว่า ผู้มีใจสูง หมายความว่าหรือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ทรงศีล ๕ หรือว่าทรงกรรมบถ ๑๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านถือว่า ผู้ใดทรงกรรมบถ ๑๐ ผู้นั้นมีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ เพราะว่ากรรมบถ ๑๐ เป็นธรรมให้บุคคลไปเกิดเป็นมนุษย์

เป็นอันว่าตอนนี้เรามาพูดกันถึงอหัตผล ก็ขอย้อนต้นไปถึงปลาย อันดับแรกการที่จะเข้ามาเจริญพระกรรมฐานก็ต้องใช้อารมณ์อย่างหนึ่งที่เราทำไม่ได้ แม้แต่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา เป็นพระพุทธเจ้าแล้วท่านยังไม่ละ พระอรหันต์ทุกองค์ที่ทรงความเป็นอรหันต์แล้วไม่ละ นั่นก็คือสมถภาวนา ๓ ประการ ได้แก่

๑. อานาปานุสสติกรรมฐาน การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เพื่อความอยู่เป็นสุขของเรา เพราะเป็นการระงับทุกขเวทนา

๒. กายคตานุสสติ สำหรับสมณะพิจารณาเห็นว่า ร่างกายมันเป็นของสกปรกโสโครกไม่ทรงตัว

๓. ขณิกสมาธิ พระอรหันต์ก็ดี พระพุทธเจ้าก็ดี ไม่ลืมความตาย

ตามท้องถื่นสมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานันตะ ดูก่อนอานนท์ เธอนึกถึงความตายวันละกี่ครั้ง?”

พระอานนท์ทูลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ข้าพระพุทธเจ้านึกถึงความตายวันหนึ่งประมาณ ๗ ครั้ง พระเจ้าข้า”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “อานันตะ ดูก่อนอานนท์ เธอนึกถึงความตายห่างเกินไป สำหรับตถาคตนี้นึกถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออก...”

ตอนนี้จำกันได้แล้วหรือยังว่า พื้นฐานที่จะทรงให้เราเป็นพระอริยเจ้าได้ ต้องทรงสมณะเป็นประจำ นั่นก็คือ

๑. อานาปานุสสติกรรมฐาน การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออกเป็นปกติ

๒. กายคตานุสสติ เห็นว่าร่างกายนี้ไม่ทรงตัว แบ่งเป็นอาการ ๓๒ ควบกับ อสุภกรรมฐาน มีความสกปรกเป็นปกติ

๓. นึกถึงความตายเป็นอารมณ์ มีความรู้สึกที่เราจะต้องตายเดี๋ยวนี้อยู่เสมอ ความประมาทมันก็ไม่มี

เป็นอันว่าถ้าบรรดาท่านทั้งหลายทรงอารมณ์ทั้ง ๓ ประการนี้ทรงตัว คำว่าทรงตัวท่านเรียกกันว่าเป็นฉาน

คำว่า “ฉาน” ผมถือวาคือ อารมณ์ชิน อารมณ์นี้ทรงอยู่เป็นปกติในใจของเรา ถ้าทรงอารมณ์ทั้ง ๓ ประการนี้ได้เป็นปกติ ถ้าท่านจะเป็นพระโสดาบัน ท่านก็เป็นได้ภายใน ๗ วัน ถ้ามุ่งจะเป็นพระสกิทาคามี ผมว่าไม่เกิน ๑๕ วัน ถ้ามุ่งจะเป็นพระอนาคามี ผมก็คิดว่าไม่เกิน ๑ เดือน ถ้ามุ่งจะเป็นพระอรหันต์ ผมว่าไม่เกิน ๗ เดือนเป็นอย่างมาก เพราะอะไรก็ลองคิดดูว่า

คนเราถ้าลองคิดว่าเราจะต้องตาย แล้วก็มานั่งพิจารณาในด้านวิปัสสนาญาณ ว่าการทรงชีวิตอยู่นี้มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ใช้ปัญญา อย่าใช้แต่สมณะนั่งหลับหูหลับตาวันยันค่ำ คินยันรุ่ง โดยไม่ได้ใช้ปัญญา ไม่ใช่อาการสัมผัส ไม่ใช่ตาสัมผัส ไม่ใช่หูสัมผัส ไม่ใช่กายสัมผัส ไปนั่งเฝียบอยู่ในเขาลำเนาป่า อยู่แต่ในห้องโดยเฉพาะ ถ้าคิดว่าจิตของคนบริสุทธิ์ เพราะว่ามันกระทบกระทั่ง

กับอารมณ์ที่เป็นอนิฏฐารมณ์ ไม่ต่อสู้กับความจริง ในที่สุดก็จะเป็นแบบท่านพระผู้ถูกควายเขาอ่อน
ขวิด เมื่อเข้ามากระทบกับอารมณ์จริงๆ แล้วมันก็จะทนไม่ไหว

ฉะนั้นการปฏิบัติจะเป็นด้านสมณะก็ดี วิปัสสนาญาณก็ดี หวังเป็นผู้ทรงฌานโลกีย์ก็ดี ฌาน
โลกุตระก็ดี เขาต้องสู้กับความจริง ไม่ใช่หนีความจริง ฉะนั้นเราจะต้องมีอารมณ์สัมผัสอยู่เสมอ จะ
ต้องไม่ประมาทในชีวิตคิดว่าเราดี ความเป็นอรหันต์มีอยู่ตรงไหน

อันดับแรกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณา สักกายทิฏฐิ พิจารณาร่าง
กายคือขันธ ๕ ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทั้ง ๕ อย่างนี้ ไม่มีอะไรเป็นเราเป็นของเรา เรา
ไม่มีในขันธ ๕ ไม่มีในเรา ที่ว่าขันธ ๕ ไม่มีในเรา ไปลงกับสมณะคำที่เรียกว่า “ตาย” สมณะเห็นว่า
กายตาย

วิปัสสนาเห็นว่ากายพัง เราไม่มีอำนาจควบคุมกายให้ทรงตัว กายมันจะแก่เราห้าม
แก่ไม่ได้ กายมันจะป่วยเราห้ามป่วยไม่ได้ กายมันจะตายเราห้ามตายไม่ได้

เขาทำกันยังไง วิธีเขาทำเขาใช้ปัญญา นั่งอยู่ ยืนอยู่ เดินอยู่ นอนอยู่ ทำกิจการงานอยู่ มีความ
รู้สึกอยู่เสมอว่า คนที่มีอริยาบถอย่างเราๆ นี่ท่านตายไปแล้วนับไม่ถ้วนในสถานที่ที่เราั่งอยู่ เรายืน
อยู่ เราเดินอยู่หรือเราอาศัยอยู่ ในสถานที่ที่ตรงนี้เคยมีคนตายแล้ว สัตว์ตายแล้วนับไม่ถ้วน

ถ้าหากว่าถ้าเราตายแล้วเกิดจะมีผลอะไร คุณผลของการเกิด เกิดอยู่ในท้องแม่ก็ทุกข์ ออกมา
จากท้องแม่เป็นเด็กช่วยตัวเองไม่ได้ก็ทุกข์ เป็นเด็กโตขึ้นไปหน่อย ทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยแม่
อาการที่เราอาศัยท่าน ท่านมีเมตตาก็จริงแหล่แต่ทว่าสิ่งที่เราปรารถนามันไม่ค่อยจะสมหวัง เราก็
เป็นทุกข์ โตขึ้นมาแล้วพ้นจากอกพ้ออกแม่ ก็ต้องประกอบกิจการงานหนัก งานทุกอย่างเป็นปัจจัย
ของความทุกข์

เรามีคู่ครอง ไม่ใช่เราจะเปลื้องความทุกข์ เราก็ไปดึงความทุกข์เข้ามา มีลูกมีหลานมาก
เท่าไรทุกข์มากเท่านั้นเราก็แก่ลงทุกวัน ถ้าหากว่าเรายังดิ้นรนเพื่อการเกาะ มันก็ต้องเกิด เกิดเมื่อไร
ทุกข์เมื่อนั้น เกิดเป็นคนเป็นมนุษย์ก็ยังคงคิดว่าเกิดในอบายภูมิ ถ้าเกิดเป็นสัตว์นรก เป็นเปรต เป็น
อสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉาน ก็ทุกข์ยิ่งกว่าความเป็นคน ถ้าเกิดเป็นเทวดาหรือพรหมก็พักทุกข์ชั่ว
คราว หมดบุญวาสนาบาปมีก็ต้องกลับมาทุกข์กันใหม่

เราก็พิจารณาไปว่าร่างกายมันไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเรา โดยนำเอา สักกายทิฏฐิ กายคตา
นุสสติ และอสุภกรรมฐาน มาควบบหาความจริง ว่าร่างกายไม่เป็นชินเป็นอัน ไม่เป็นแท่งทึบ ร่างกาย
นี้แบ่งเป็นอาการ ๓๒ เต็มไปด้วยความสกปรกโสภณ เป็นสิ่งโสโครก ถ้าใจเราปรารถนาในการ
ครองคู่มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เราอยู่ตัวคนเดียวเราก็เป็นทุกข์ ถ้าเรามีคู่ครองเราก็เพิ่มทุกข์ และ
ใครบ้างที่จะเป็นที่พึ่งของเรา ไม่มี ถ้าขึ้นไปดึงเอากิเลส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขาก็มุ่งเอากิเลสใหญ่
หันเข้าไปดูราคะความรักในระหว่างเพศ จุดไหนบ้างที่เป็นของสวาระหว่างเพื่อน ในเพื่อนระหว่าง
เพศ ไม่มี และมีใครทรงตัวในความเป็นหนุ่มเป็นสาวบ้าง ไม่มี

คนแก่เราอยากจะได้งานด้วยใหม่ อายุสัก ๘๐ ปี หนึ่งก็ยื่น หน้าตาก็ตกรกระ ผมหงอก ฟันหัก ตาขาวโพล หลังโก่ง ทำอะไรไม่ไหว อยากจะได้งานด้วยใหม่ ถ้าเราไม่พอใจคนที่มีความสามารถแบบนี้ ก็จงนึกถึงว่าเราก็คือ คนที่เราคิดจะทำงานด้วยที่ดี ถ้ามีอายุถึงปานนั้นแล้ว เราจะหลีกเลี่ยงได้หรือเปล่า ใช้ปัญญาพิจารณาดูให้ดี ตอนนี้เป็นตัวปัญญา

แล้วก็มาตอนโลกะความโลภ อย่าลืมนะ คนถ้าเป็นพระอริยเจ้าหรือว่าท่านทั้งหลายปฏิบัติตั้งแต่ฆานโลกีย์ขึ้นมา ถ้าอารมณ์จิตเริ่มทรงฌานหรือก้าวเข้าเป็นพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์ ทุกระดับนี้ ฆานโลกีย์ถ้าทรงตัวลากจะมาก ถ้ายังเป็นพระอริยเจ้าก็มีลากมากขึ้น พระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามีจะรวยขึ้นตามลำดับ ถ้าถึงอรหันต์ก็รวยใหญ่ รวยตรงไหน รวยที่มันตัดโลกะความโลภ ทรงฌานโลกีย์จิตระงับความโลภ เป็นพระโสดาบันจิตเริ่มตัดความโลภ ไม่ใช่ระงับเฉยๆ เริ่มตัด ถึงสกิทาคามีตัดความโลภมากขึ้น ถึงอนาคามีตัดความโลภเกือบหมด ถึงอรหันต์ความโลภไม่มีเหลืออยู่ในใจ เมื่อความโลภมันหมดไปลาภมันก็เกิด

พระอริยเจ้าอยู่ที่ไหน อยู่ในป่าในดงมันก็เป็นวัด และก็จะจะไม่ไหววัดที่โกรงเกรง จะเป็นวัดที่เต็มไปด้วยความแจ่มใส ดูตัวอย่าง หลวงปู่บุญมี ที่ดอยโมคคัลลาน์ ใกล้ดอยอินทนนท์ ที่นั่นคนขึ้นไปหาที่เสนาชาก ท่านขึ้นไปอยู่ใหม่ๆ ๗-๘ วันจะมีคนเอาข้าไปให้กินสักครั้งหนึ่ง คนเต็มไปด้วยความคับแค้นของใจ แต่ในระยะต้น ระยะหลังนี้กลับมาใหม่เมื่อจิตดีแล้ว เพียงแค่ ๒ ปี วัดก็มีราคาเป็นล้าน คนนั้นก็อยากไปสร้างให้ คนนี้ก็อยากไปสร้างให้ ว่าท่านจะเป็นพระอริยเจ้าหรือไม่นี้ ผมไม่ทราบ แต่เวลาคู่กับท่าน ท่านก็คุยอยู่ข้อเดียวคือ **ตัดสักกายทิฏฐิ**

นี่อันนี้ท่านทั้งหลายจะพึงเห็นว่า **จิตถ้าบริสุทธิ์มากเพียงใด ลาภสักการะมันก็เกิดมากเพียงนั้น** เมื่อลาภสักการะเกิดก็จงอย่าคิดว่าทุกคนท่านจะติดลาภสักการะ ความจริงเปล่า หัวใจท่านไม่ติด ตอนนี้แหละเราจะต้องคิด

อันดับแรก เราก็ไปจับจุดตัดคามราคะเสียก่อน เห็นว่ามันไม่เป็นประโยชน์ นี่ผมพูดตั้งแต่เริ่มปฏิบัติครั้งแรกนะครับ และต่อมาก็มองดูทรัพย์สินทั้งหลายว่า คนที่แบกทรัพย์สินทั้งหลายมากเท่าไรก็ตามที เขาก็ตาย มีทรัพย์สินมากก็ตาย มีทรัพย์สินน้อยก็ตาย จนก็ตาย รวยก็ตาย แล้วจิตใจจะไปนั่งมัวเมาอยู่ในทรัพย์สินเพื่ออะไร ทรัพย์สินมีประโยชน์ ได้ทรัพย์สินมากเท่าไร ทำทรัพย์สินนั้นให้เป็นสาธารณประโยชน์ให้มากขึ้น จงอย่าเอาจิตเข้าไปติดในทรัพย์สิน เป็นแต่เพียงว่ารับมาแล้ว เพื่อทำประโยชน์ใหญ่ให้เป็นสาธารณะให้มากขึ้น ใจไม่เกาะ

ต่อมาอำนาจของความโกรธ ก็มานั่งดูสักกายทิฏฐิ เราโกรธแล้วเราอยากจะทำกายของเขา เราอยากจะทำร้ายร่างกายของเขา ใจร่างกายนี้เขาเองเขาก็ทรงตัวไว้ไม่ได้ เขาห้ามความแก่ไม่ได้ เขาห้ามความป่วยไม่ได้ เขาห้ามความตายไม่ได้ แล้วจะไปนั่งโกรธร่างกายของเขาด้วยเรื่องอะไร อยากจะทำร้ายเขามันก็สร้างควมชั่วให้แก่เรา เราไม่ต้องทรมานเขา เขาก็ทุกข์ เราไม่ต้องฆ่าเขา เขาก็ตาย ยกมือมันไปไม่ดีกว่าหรือ

เขาชั่วปล่อยเขาชั่วไปแต่ผู้เดียว เขาค่าเรา เราไม่ค่าเขา เขาเลวคนเดียว เขาแกล้งเรา เราไม่แกล้งเขา เขาเลวคนเดียวเราไม่เลว ทำอารมณ์จิตใจให้เป็นสุข คิดว่านั่นเขาเป็นทาสของกิเลสและตัณหา

โมหะ สำหรับโมหะความหลงตัวนี้เป็นตัวสำคัญ อันดับแรกเราก็มาตัดความหลง มานั่งมองร่างกายเรา นั่งมองร่างกายของบุคคลอื่น มองดูความสกปรกของร่างกาย มองดูความเสื่อมไปของร่างกาย และดูการเดินเข้าไปหาทางสลายตัวของร่างกาย มองดูร่างกายที่มันใช้เราคือจิตใจ ให้แสวงหาอาหารมาให้มัน กินแล้วมันก็ถ่าย ถ่ายแล้วมันก็กิน แต่ทว่ามันก็ทรุดโทรมลงไปทุกวัน มันดิหรือมันชั่ว แสดงว่าร่างกายนี้มันชั่ว เราควรจะมีร่างต่อไปไหม ก็เชื่อว่าเราไม่ควรจะมี

ถ้าเราจะไม่มีร่างต่อไปเราจะทำยังไง เราก็ต้องเป็นคนใช้ปัญญา ปัญญาของเราจะเอาอะไรมาใช้ ปัญญามันมีอยู่แล้ว แต่เหตุที่จะต้องใช้ ต้องใช้ตามแนวที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วทรงแนะนำ นั่นก็คือพิจารณาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่ต้นจนอวสาน ในที่สุตขององค์สมเด็จพระพิชิตมารที่เราสามารถเข้าใจในอริยสังคัยด้วยปัญญา เราเป็นอรหันต์

อริยสังคัยมองเห็นทุกข์ของตนเอง ทุกข์ของคนอื่น ทุกข์ของสัตว์โลกทั้งหมด ทุกข์มาจากไหน มาจากตัณหา ตัณหาคืออะไร คือความอยาก เราจะตัดตัณหาเราตัดตรงไหน ตัดที่ คิด สมาธิ ปัญญา อันนี้เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผมขอกล่าวโดยย่อๆ เราก็ทรงศีล สมาธิ ปัญญาให้ครบถ้วน เมื่อศีล สมาธิ ปัญญาครบถ้วนจิตทรงตัวคืออันดับแรกเป็นฉานโลกีย์ ต่อมาก็มานั่งดูว่าพระโศคาบันทรงอะไร พระโศคาบันทรงอะไรคือ และไม่ข้องในกาย เราเป็นพระโศคาบัน อนาคตามีอะไร สกิทาคามีผมไม่พูด อนาคตามีคือตัดกามฉันทะโดยใช้ กายคตานุสสติ อสุภกรรมฐาน และสักกายทิฏฐิ ควบกัน

กายคตานุสสติ เห็นว่าร่างกายเป็นขี้ เป็นท่อน เป็นตอน อสุภกรรมฐาน เห็นว่าร่างกายสกปรก สักกายทิฏฐิ ใ้สิ่งที่มันสกปรกอย่างนี้ มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เราอาศัยมันพอใจมันทำไม่สำหรับความสวยงามในร่างกาย มันเป็นความสกปรก ร่างกายเราเราก็ไม่พอใจ ร่างกายเขาเราก็ไม่พอใจ เป็นอันว่าไม่สนใจ อย่าลืมนะตรงนี้ก็สู้กับอารมณ์ ถ้าเราตัดกามฉันทะเราก็หาคนสวย ถ้าชนหน้ากันเมื่อไร หรือลับหลังเขา เราเห็นว่าไม่สวยเมื่อไหร่ เมื่อนั้นใช้ได้จิตใจไม่ผูกพัน

มาด้านโทสะความโกรธ พออนาคตมีตัดได้ด้วยอาศัย พรหมวิหาร ๔ กับสักกายทิฏฐิ ควบกันตามที่อธิบายมาแล้ว นี่ต้องใช้ปัญญานะ จะไปนั่งภาวนาอยู่เฉยๆ มันไม่ไปมองดูโทษของความโกรธ มองดูโทษอารมณ์ที่โกรธ มันไม่ได้เกิดประโยชน์ตามที่กล่าวมา

เมื่อถึงอนาคตมีแล้ว ความเป็นอรหันต์ก็เบ็ดเตล็ดน้อยเป็นของสบายๆ ใช้ปัญญาว่า รูปฉานและอรุปรฉาน เป็นบันไดสำหรับก้าวเข้าไปสู่พระนิพพาน เราจะไม่หยุดอยู่แค่นี้

มานะ การถือตัวถือตนไปถืออะไรกันตรงไหน ถือนี้มันกาย หรือถือความเลว ถือชาติตระกูล ถือฐานะ ถือวิชาความรู้ ใ้สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มันไม่ทรงตัว จะไปถืออะไรกัน คนกับสัตว์มีสภาวะเท่ากัน ถ้าเราเป็นเพื่อนกับสัตว์ได้เมื่อไหร่ เมื่อนั้นชื่อว่าจิตเราปลดมานะได้ ถ้าเรายังเห็นสัตว์

เจริญงาน สัตว์ขี้เรื้อนที่จิตเราปลดมานะได้ ถ้าเรายังเห็นสัตว์เจริญงาน สัตว์ขี้เรื้อนเป็นที่น่ารังเกียจ
เวลานั้นเชื่อว่าเรายังเป็นผู้ตัดมานะไม่ได้ จำให้ดีเท่านั้นนะ ทำใจให้มันลงตัว

และ **อุทัจจะ** อารมณ์ฟุ้งซ่านนี้ หมายความว่าอารมณ์เราจับนิพพานตรงหรือเปล่า โลกะ
ความโลภมีในจิตหรือเปล่า ราคะความกำหนัดยินดีมีในอารมณ์หรือเปล่า โทสะ พยาบาทความ
โกรธมีในใจหรือเปล่า จิตเรายังนึกถึงว่านั่นเป็นเรา นี่เป็นของเราอยู่หรือเปล่า ถ้ายังมีอยู่ ยังตัดไม่ได้
อารมณ์ต้องเบาในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ทั้งหมดจิตกำหนดเฉพาะพระนิพพานเป็นอารมณ์ อย่างนี้ชื่อ
ว่าตัดอุทัจจะ คืออารมณ์ฟุ้งซ่านได้

แล้วก็ **อวิชชา** มันไม่มีอะไร อวิชชานี้แปลว่าไม่รู้ เหลื่อนิดเดียวอวิชชา ที่อารมณ์จิตคิด
การทรงเป็นพระอนาคามีขังดี เกิดเป็นเทวดาหรือพรหมก็หมดกัน อย่างนี้เราตัดทิ้งมันไป ตั้งใจ
เฉพาะพระนิพพานเป็นอารมณ์ พอจิตเข้าถึงอรหัตผลจิตใจของเราจะมีอาการของความเบา ไม่มี
ความรู้สึกหนักในกรณีทั้งปวง จะมีอารมณ์โปร่ง มีใจเป็นสุข

เขาจะมาในด้านไหน กามฉันทะมาก็เหลว โลกะความโลภเขานำมาก็เหลว โทสะความ
โกรธมาขั้วเข้าก็เหลว โมหะเข้ามาขั้วเพียงใดก็เหลว ใจเราไม่คิด อารมณ์มันสบายๆ คล้ายกับว่า
มือไม่เกาะอะไรทั้งหมด จิตมันโปร่งมีอารมณ์เป็นสุข เห็นคนสวยก็เหมือนกับเห็นเปรต เห็นทรัพย์
สินทั้งหลายก็เหมือนกับเห็นก้อนดินเหนียว เห็นบุคคลทำให้โกรธเราก็นึกว่า เราเห็นคนบ้า เห็นร่าง
กายทรัพย์สินทั้งหลาย เห็นวัตถุเหมือนว่าไร้ค่า จิตใจเป็นสุข อารมณ์โปร่ง

เท่านั้นแหละบรรดาท่านทั้งหลาย เป็นอาการที่การปฏิบัติคนให้เข้าถึงอรหัตผล ผมพูดมานะ
มันยาวเกินไป แต่ความจริงการปฏิบัติ เขาปฏิบัติกันแบบนี้ เขาฉลาดๆ ประเดี๋ยวหนึ่งก็ถึง เอาละ ท่าน
ทั้งหลายมองดูเวลา แต่ความจริงเรื่องนี้ เราย้ำกันมาเป็นปี เห็นว่าท่านก็พอ เวลาทั้งหมดเสียแล้ว ก็ขอ
ยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

สำหรับด้านอนุสติ ๕ ประการ ที่เริ่มต้นด้วยพระโสดาบันก็ขอจบไว้แต่เพียงเท่านี้ ขอ
ความสุขสวัสดิ์จงมีแต่ท่านทั้งหลาย ต่อนี้ไปขอทุกท่านตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลม
หายใจเข้าหายใจออก อยู่ในอิริยาบถที่ท่านต้องการ จนกว่าจะถึงเวลานั้นที่ท่านเห็นว่าสมควร
สวัสดิ์

หลวงพ่อดตอบปัญหา

ผู้ถาม : กระผมอยากทราบว่า พระโศดบันกับพระอรหันต์นั้น เขาใช้เครื่องวัดอย่างไรบ้างครับ?

หลวงพ่อ : เขาใช้หลักกิโลเมตร เป็นเครื่องวัด...อ้าว จริงๆ คือว่าการปฏิบัติให้เป็นพระอรริยะ คือ ตั้งแต่พระโศดบันถึงพระอรหันต์นี่นะ ถ้าถึงพระโศดบัน มันยาว ๓ กิโลเมตร ถ้าถึงพระอรหันต์ก็ยาว ๑๐ กิโลเมตร เอ๊ะ! แ๊ะ! ไหม คุณถามเครื่องวัดนี้ แต่ว่าเครื่องวัดในที่ไม่ได้หมายความว่า จะเอาเชือกไปวัด หรือว่าเอาอะไรเข้าไปวัด ต้องวัดด้วย “คุณธรรมทีละ”

เครื่องวัดมีอย่างนี้ คือว่า พระโศดบัน กับ พระสัททาคามี จะต้องละความชั่ว ๓ อย่าง คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สลัปปตปราคาส

สำหรับ สักกายทิฏฐิ พระโศดบันกับพระสัททาคามีจะมีความรู้สึกตัวอยู่เสมอว่าเราเกิดมาเพื่อตาย จะไม่มีความประมาทในชีวิต จะคิดทำความดีอยู่เสมอ

วิจิกิจฉา ไม่สงสัยในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยใช้ปัญญาพิจารณา

และประการที่ ๓ คือ มีศีล ๕ บริสุทธฺิ นี้เขาเรียกกันว่า “พระโศดบัน” หรือ “พระสัททาคามี”

สำหรับพระ “พระอรหันต์” ต้องละกิเลส ๑๐ ข้อ คือต่อไปอีก ๗ ข้อ ได้แก่

ละกามราคะ คือ ไม่ยินดีในรูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสระหว่างเพศ

ละปฏิฆะ คือ ไม่มีความโกรธ ไม่มีความพยายบาท

ละรูปราคะ ไม่ติดอยู่ในรูปฌาน

ละอรูปราคะ ไม่ติดอยู่ในอรูปรฌาน

ละมานะ ไม่ถือตัวถือตน

ละอุทธัจจะ ไม่มีอารมณ์ฟุ้งซ่าน

ละอวิชชา ตัดความโง่ทิ้งไปให้หมด

รวมเป็น ๑๐ อย่าง ถ้าตัดได้ทั้ง ๑๐ อย่างนี้เป็นพระอรหันต์ นี่เป็นเครื่องวัด

ผู้ถาม : เรื่องพระอรียเจ้าก็มีอยู่นิด คือว่าการปรามาสพระอรียเจ้าด้วยเจตนาที่ตาม ไม่เจตนาที่ตาม โหมโหด้วยความตั้งใจก็ตาม อยากเรียนถามว่า จะมีกรรมมากไหมครับ?

หลวงพ่อ : ก็ลงนรก! ด้วยเจตนาที่ตาม ไม่เจตนาที่ตาม ลงเหมือนกัน!

ผู้ถาม : ไม่ต้องสอบสวนหรือครับ?

หลวงพ่อ : ไม่ต้องสอบ สบาย...ก็ไม่ยากก็ไปขอขมาต่อพระพุทธเจ้าเสียซิ ถ้าไม่พบพระพุทธเจ้าก็พระพุทธรูป

ผู้ถาม : ต้องไปพบพระพุทธรูปที่วัดท่าซุง หรือว่า...

หลวงพ่ : ไม่จำเป็น...ที่บ้านก็ได้ ให้นึกว่าท่านคือพระพุทธเจ้า เพราะพระอรียเจ้านี้ ขอ
ขมาโดยตรงตัวไม่มีผล อย่างสมมุติยกทรงเป็น “โศดาตะบัน” ไซ้ใหม่

ผู้ถาม : เดี่ยวๆ ครับ ตามศัพท์พระไตรปิฎกเขาเรียก “โศดาบัน” ครับ

หลวงพ่ : ไอนี้มันหนักแน่น “โศดาตะบัน” นี้ชั้นเอกพิชิชนะ เพราะตะบันจนกระทั่งแน่น
บั้งไม่คลายตัว สมมุติว่ายกทรงเป็นพระโศดาบัน เขาไปดำไปว่าเข้านินทาเข้าก็บาป ไซ้ใหม่...ไปขอ
โทษโดยตรงกับยกทรงนี้ไม่มีผล ต้องขอโทษโดยตรงกับพระพุทธเจ้า เพราะว่าความเป็นพระ
โศดาบัน ไม่ใช่เกิดจากยกทรง เกิดจากพระพุทธเจ้าท่านสงเคราะห์

ผู้ถาม : แล้วอย่างพระโศดาบันที่บวชเป็นพระ กับโศดาบันที่เป็นฆราวาส ถ้าเราปรามาส
โทษจะเป็นอย่างไรครับ?

หลวงพ่ : ครือกัน...!

ผู้ถาม : เพราะฉะนั้นพวกเราจำไว้ละ...ฆราวาสที่เป็นพระอรียเจ้ามีเยอะเยอะ

หลวงพ่ : เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน พระโศดาบันไปต้นแคศีล ๑. เคารพพระพุทธเจ้า ๒. เคารพ
พระธรรม ๓. เคารพพระอรียสงฆ์ ๔. มีศีล ๕ บริสุทธิ์ องค์พระโศดาบันมีแค่นี้...

ผู้ถาม : อึ้งตายแล้ว! หลวงพ่อนี้เทศน์ไม่เหมือนกับโทรทัศน์เดี่ยวนี้ออกอากาศปาวๆ อยู่
นะครับ ว่าพระโศดาบัน ๑. สักกายทิฎฐิ ต้องตัดขันธ ๕ โดยเด็ดขาด

หลวงพ่ : เอาเลื่อยที่ไหนมาตัด เดี่ยวก่อน พระโศดาบันถ้าตัดขันธ ๕ เด็ดขาด ลองคิดดู
นางวิสาขา ท่านเป็นพระโศดาบันตั้งแต่อายุ ๗ ปี ขันธ ๕ นะคนเดียวนะ พออายุ ๑๖ ได้อีก ๕ ขันธ
มีผิว! ต่อไปก็ลูกชาย ๑๐ คน มีผู้หญิง ๑๐ คน ลูกทั้งหมด ๒๐ คน ตัดหรือต่อ..พระโศดาบันกับ
สภิกาคามี สองอย่างยังแต่งงานได้ ไม่แต่งงานก็อนาคามีขึ้นไปเท่านั้นเอง ไอ่เทศน์อย่างนั้น ท่าน
เทศน์ถูกของท่าน แต่ไม่ถูกตามพระไตรปิฎก

ผู้ถาม : อย่างนี้ฆราวาสที่จะเป็นพระโศดาบัน แคศีล ๕ ก็...

หลวงพ่ : แค่นั้นแหละ! เขาเรียก... “สัดตักขัตตุง”

ผู้ถาม : อย่างนี้เป็นฆราวาสก็ดีกว่าเป็นพระชครับ?

หลวงพ่ : โอ้ย! ดีกว่าเยอะ ความจริงแล้ว ฆราวาสถ้าพูดตามส่วน เขาได้เปรียบกว่าพระ
มาก ๑. เจียนะไม่เลือกเวลา ประการที่ ๒ เข้าวิกได้

ผู้ถาม : หลวงพ่รู้ด้วยหรือครับ?

หลวงพ่ : อ้าว! เคยเป็นฆราวาสมาก่อนนี่ ประการที่ ๓ มีผิวมีเมียได้ ประการที่ ๔ กลับตื่น
สายได้ พระตื่นสายไม่ได้ไซ้ใหม่...เขามืดต้องทำวัตรสวดมนต์ ต้องเจริญกรรมฐาน ถ้าพลาดหน่อย
เดียวพระลงนรก สมมุติว่าเรามีปลาหนึ่งตัวนะ พระมีปลาหนึ่งตัว ฆราวาสมีปลา ๑๐๐ ตัว ตัวขนาด
เดียวกัน พระฆ่าปลาหนึ่งตัว ฆราวาสฆ่าปลา ๑๐๐ ตัว พระโทษมากกว่า ก็เพราะว่าทรงศีล เป็น
บุคคลที่ชาวบ้านเขาต้องบูชา นี่ละบาปมาก พระไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย...

ผู้ถาม : โอ๊ย! ไม่บวชดีกว่า

หลวงพ่ : ไซ้! ยกทรงก็เคยเสียท่ามา ๑๘ ปีแล้วสิ

ผู้ถาม : มีคนเขาถามผมมาอย่างนี้ครับหลวงพ่ แต่ผมไม่รู้จะตอบเขาว่าอย่างไร? เขาถามว่า ท่าน (ขอสงวนนาม) เป็นพระอริยเจ้าหรือเปล่าครับ...?

หลวงพ่ : ก็ตอบไม่ยากนี้คุณ ให้ไปถามท่านเองสิ คนอื่นจะไปรู้เรื่องของตัวเองได้อย่างไรล่ะ มันเป็น บังจำกัดัง แล้วพระอริยองค์ไหนท่านจะบอกเป็นพระอริยะ ไม่มีพระอริยะองค์ไหนบอกตนเองว่าเป็นพระอริยะ และก็ไม่มีพระที่ไม่ใช่พระอริยะองค์ไหนที่ไม่บอกตัวเองว่าเป็นพระอริยะ ไซ้ใหม่...ไอ้คนมีสตางค์มากๆ ทำจ้อง ไอ้คนไม่ค่อยจะพอค่ากัวยเดี่ยวละเบ่ง อันนี้ไปพยากรณ์ไม่ได้หรอก เราจะพยากรณ์เขาได้ยังไง เราไม่รู้จิตใจเขาเนี่ย ไซ้ใหม่...

พระอริยะนะเขาดูจรรยาไม่ได้ พระอริยะนี้ถ้าดูที่จรรยาภายนอกผิดหมด เพราะพระอริยะนี้เป็นคนใจเปิด ถ้าเป็นพระอรหันต์เมื่อใดก็ดูเหมือนเด็กๆ ตอนเด็กๆ หรือก่อนบวชเป็นยังไงท่านจะใช้จรียนั้น เพราะเป็นพระไม่มีการผูกต่อไป จึงไม่มีมายา นิสัยเดิมๆ เป็นยังไงพระอริยะก็ใช้นิสัยนั้น ท่านปล่อยตามสบาย เพราะจิตท่านไม่มีอะไร...

อย่าง พระสารีบุตร ท่านไปกับพระพุทธเจ้ากับพระสงฆ์ พอถึงลำราง พระองค์อื่นๆ ค่อยๆ ย่องไป พระสารีบุตรขัดเขมร โดคแพล็บ นั่นพระอัครสาวกเบื้องขวานะ ภายหลังมีพระถามพระพุทธเจ้าว่า “ทำไมพระอัครสาวกเบื้องขวาจึงขัดเขมร โดค?...”

พระพุทธเจ้าบอก “อย่าไปว่าท่านเลย ลูกตกตาตไม่มีอะไรหรอก ก็มาจากลิง...”

ที่นี้ที่คุณถามว่า เราจะรู้ได้อย่างไรว่าพระองค์นั้นองค์นี้เป็นพระอริยะ ถามคนอื่นมันจะถูกรึ ถ้าหากว่าคุณกินแกงแล้วถามว่าคนอื่นว่า เค็มไหม?...เขาจะรู้ไหม?...

เรื่องของความเป็นอริยะ เรื่องของฉันทสมาบัติก็เหมือนกัน มันเป็นเรื่องของจิตใจ ในเมื่อท่านไม่บอก เรารู้ไม่ได้ ไอ้เรื่องที่จะรู้ได้ต้องเป็นเรื่องของ “สัตัพัญญู” แปลว่ารู้ทั้งหมด รู้ทุกอย่าง ก็มีพระพุทธเจ้าองค์เดียว พระสาวกไม่มีสิทธิ์จะตอบ...

ผู้ถาม : แล้วอย่างมีคนเขาถามว่า ควรจะไปไหว้พระองค์ไหนดี เราควรจะแนะนำเขาว่าอย่างไรครับ...?

หลวงพ่ : ก็ต้องเป็นไปตามศรัทธา...เขาศรัทธาที่ไหนไปที่นั่น ปล่อยให้เป็นเรื่องจิตใจของเขา ถ้าคุณไปขัดคอเขา ดีไม่ดีปากคอเย็น

ผู้ถาม : ถ้าเขาถามถึงสำนักปฏิบัติ แล้วให้เลือกเล่าครับ...?

หลวงพ่ : เราก็เล่าเรื่องประวัติต่างๆ เท่าที่เราพอใจให้เลือกเอาจะเอาวัดไหน การปฏิบัตินี้ต้องเป็นไปตามภูมิเดิมหรือภูมิเก่า คือต้องเป็นไปตามสาย สายของใครของมัน และต้องบำเพ็ญบารมีร่วมกันมานับเป็นอสงไขยกัปนะ เขาถึงจะพอใจกัน ถ้าไม่จันมีอารมณ์สะกิดหน้อยเดียว เดียวก็สะกด เพราะฉะนั้นให้เขาอย่างๆ ไปดูก่อน เขาชอบที่ไหนก็เลือกที่นั่น อันนี้เป็นความจริงนะ

อย่างคุณพอใจสำนักใด คุณไปชวนคนอื่น ถ้าคนอื่นเขาไม่มา คุณไปว่าเขาไม่ดีไม่ได้ เพราะพูดให้เขาฟังรู้เรื่องไม่ได้ คุณฟังอย่างนี้รู้เรื่องแต่เขาไม่รู้ แต่ถ้าเขาไปหาอีกองค์หนึ่งเขาจะพอใจมาก เพราะว่าเป็นสายเดียวกัน อันนี้เป็นเรื่องธรรมดา บางครั้งเราอาจคิดว่า แหม... ใ้อหมอนี้ เดียวไปที่นี้ เดียวไปที่โน่น เดียวไปที่นั่น ที่เขายังต้องไปหลายจุด เพราะยังหาพวกไม่พบ ถ้าเขาหาพวกของเขา พบเมื่อไรก็จอด ดีไม่ดีบางคนไปหาพระไม่สบายใจไม่สนุก ไปเจอเจ้าของเหล่า ร้องอ้อ!... ใช้ได้...

ผู้ถาม : ถ้ามีคนเขาบอกว่า หลวงพ่อเป็นอรหันต์ หลวงพ่อเป็นพระปฏิสัมภิทาญาณ อย่างนี้คนพูดจะบาปไหมคะ?

หลวงพ่อ : จะบาปยังไงล่ะ เป็นเรื่องของเขา เขาคิดในแง่ดีไม่บาป เขาจะเข้าใจว่าเป็นสุขวิปัสสโก เทวิชโฆ ลพภิญโญ ปฏิสัมภิทาญาณ ไม่ใช่ของชั่วนี้ อารมณ์จิตเป็นกุศลต่างหาก ถ้ามาถามฉัน ฉันบอกเป็น “พระหลวงตา” เอาที่ไหนมาเป็นอรหันต์ หน้าก็ยื่น ตาก็สั้น ไม่เป็นเรื่อง ถ้าหันซ้ายหันขวาละก็ไต่

อย่าไปคิดขังงั้นเลยนะ ถ้านึกอย่างนั้น ถ้าคิดเขาลำบากที่ว่าลำบากนะ ไม่ใช่ตกนรกนะ เรานึกว่าเราพบพระสงฆ์เพื่อต้องการธรรมะดีกว่า ก็ว่าเราศึกษาที่เราศึกษาธรรมะตรงต่อพระพุทธเจ้า ไม่ใช่เอาตมาเป็นพระพุทธเจ้านะ ในเมื่อเรานึกถึงธรรมะเมื่อใด ก็ได้ชื่อว่าเรานึกถึงพระพุทธเจ้าเมื่อนั้น ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะพระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ในวันปรินิพพานว่า

“อานนท์! จะเสด็จไปทำไม เมื่อตถาคตนิพพานไปแล้ว คำสอนหรือพระธรรมวินัยนี้แหละจะเป็นศาสดาสอนเธอ...”

ผู้ถาม : หลวงพ่อคะ คนที่ไม่เคยปฏิบัติธรรม แต่มีความรู้สึกเบื่อโลก อย่างนี้เป็นนิพพิทาญาณหรือเปล่านั้น?

หลวงพ่อ : เบื่อนิพพิทาญาณหรือเบื่อหนัก หนีหรือเบื่อกลุ่มใจ นิพพิทาญาณแปลว่า เบื่อญาณแปลว่ารู้สึกเบื่อ เราก็ต้องดูว่า ถ้าเขาเบื่อโลกไม่หวังเกิดอีก ไม่หวังเป็นเทวดา หรือพรหม หวังนิพพาน นี่เป็นนิพพิทาญาณ ถ้าเบื่อเฉยๆ ไม่อยากอยู่ในโลกนี้ อันนี้เรียกจิตมีกังวล จิตเศร้าหมอง นิพพิทาญาณนี้เขาไม่ซึม

ผู้ถาม : อย่างนี้จะแก้โดยการเจริญสมาธิได้ไหมคะ?

หลวงพ่อ : จะไหวหรือจะ ไม่ไหวนะ ใจเขาเป็นแบบนี้ ต้องใช้พระสูตรต่างๆ จะเป็นเทพพระสูตรหรือหนังสือพระ สูตรก็ได้ เอาของที่ยากไปก็ไม่ไหว ถ้าพระสูตร หรือชาดกก็ติดตอนที่ท่านประชุมชาดกดีมาก

ผู้ถาม : คนที่เขาเบื่อโลก เบื่อนรก สวรรค์ พรหม ถ้าเขาตายแล้วจะได้ไปนิพพานไหมคะ?

หลวงพ่อ : ถ้าเบื่อก็ไปนิพพาน ถ้าเบื่อร่างกายอย่างเดียวก็ไปนิพพานได้ การเบื่อก็คือสำคัญที่สุดคือเบื่อร่างกายตนเองนะ เป็นการตัดสักกายทิฏฐิเด็ดขาด

ผู้ถาม : หลวงพ่อเจ้าขา ลูกมีความเป็นอยู่ดีทุกอย่าง การเงินก็ดี ครอบครัวก็ดี อะไรๆ ดีหมดทุกอย่าง แต่ทำไมหนอ ลูกมีความอยากตายอยู่ทุกขณะจิต ทุกขณะลมหายใจเข้าและออก ไม่ทราบว่าจะแก้ไขอย่างไรดี ขอหลวงพ่อได้โปรดชี้แนะเถิดเจ้าค่ะ

หลวงพ่อ : ใอันนั้นเป็นความดีนะ

ผู้ถาม : อยากตายนี้เป็นความดีหรือครับ?

หลวงพ่อ : ดี จะได้ไม่เปลืองข้าว อยากตายหรือ?

ผู้ถาม : ครับ อยากตาย คงจะเป็นพวกนิพพิทาญาณะครับ

หลวงพ่อ : ใช่ พวกนิพพิทาญาณ ถ้าหากไม่ยับยั้งมันอยากตาย อย่างกับพระ ๖๐ องค์ ท่านอยากตาย ท่านฆ่าตัวตายเอง ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนว่า อันดับแรกให้กระจายออกแล้วรวมเข้า นั้นหมายความว่า พิจารณาร่างกายเป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบเข้ามาเป็นร่างกาย แล้วก็ไม่มี การทรงตัว มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น แทะลงในท่ามกลาง แล้วก็สลายตัวไปในที่สุด เกิดเบื่อหน่าย ต่อไปรวมเข้าคือรักษาร่างกายไว้ก่อน ใช่ **สังขารูปกขาญาณ** ในเมื่อชีวิตมันยังไม่ตาย ก็เป็นเรื่อง ของมัน แต่เราไม่ต้องการมันอีก ถ้ามันตาย ถ้าตายเมื่อไรขึ้นชื่อว่าร่างกายอย่างนี้ ไม่มีสำหรับเราอีก เราต้องการนิพพานอย่างเดียว ต้องรวมไว้ตอนนี้ละ ท่านยังไม่ได้รวมไว้กระจายอย่างเดียว พลลาดทำ ไปหน่อย

ผู้ถาม : โดยปกติหนูต้องการถวายอาหารรูปเหมือนหลวงพ่อเป็นประจำ บางครั้งต้องไปค้าง ที่อื่น จึงบอกกับรูปเหมือนหลวงพ่อว่า พรุ่งนี้ไม่อยู่นิมิตหลวงพ่อไปฉัน ที่บ้านอื่นก่อนนะ ขอถาม ว่าที่หนูพูดอย่างนี้ จะผิดหรือเปล่าเจ้าคะ?

หลวงพ่อ : มิน่าเล่าบางวันท่องกั้วหวี ไม่ผิดละ ถูก ก็มีอะไรผิดบ้าง ก็พูดตัวเอง ได้ยินฟังรู้ เรื่องก็ถูก

ผู้ถาม : หลวงพ่อได้ยินหรือเปล่าไม่รู้?

หลวงพ่อ : อ้าว...ใอันนั้นไม่ใช่ทานนะ มันเป็นการบูชา คำว่าบูชาเป็นการยอมรับนับถือ ถวายข้าวกับพระพุทธรูปนี้ไม่ใช่ถวายทาน เป็นการบูชาพระสงฆ์ บูชา นี้แปลว่า การยอมรับนับถือ เป็นความดีของเขาเป็นอนุสสติ ถ้าประเภทนี้ตายแล้วลงนรกยาก โอกาสลงนรกนี้ยากจริงๆ เพราะว่า จิตไปจับทุกวันจิตเกาะอยู่ จิตต้องเกาะอยู่ ที่นี้เขาถือว่าเป็นฉาน

ถวายข้าวพระพุทธรูปพอถึงเวลา เราจะให้อะไรนะ หอาอะไรไปถวายใช่ไหม ถวายข้าวพระพุทธรูป พระสงฆ์ถึงเวลาเราจะถวาย จิตมันคิดเสมอ นึกถึงพระสงฆ์ที่เราจะถวายเป็นสังฆานุสสติ ธรรมฐาน นึกถึงพระพุทธรูป เป็นพุทธานุสสติธรรมฐาน และนึกไว้เป็นประจำ วันนี้ก็เป็นฉานด้วย นี้อย่างเลวที่สุดไปสวรรค์ชั้นสูง ไม่งั้นก็เป็นพรหมเลย ถ้าบังเอิญคนที่ถวายประเภทนั้นเขาเกิดไม่ นิยมร่างกาย เมื่อใกล้จะตาย พอป่วยแล้วเจ็บ โน่น ปวดนี้รำคาญ ขึ้นมา เอ๊ะ...นี้ร่างกายเลวๆ อย่างนี้ เราไม่ต้องการอีก ไปนิพพานทันทีเหมือนกัน นิพพานนี้ไปไม่ยาก ถ้าฉลาดไปไม่ยาก

ผู้ถาม : แค่นี้ร่างกายตัวเดียวหรือครับ?

หลวงพ่ : ก็เขาคัดตัวเดียวคือสักกายทิฐิไง

ผู้ถาม : อ้อ...ไม่ต้องไปไล่ตัวอื่นหรือครับ?

หลวงพ่ : โอ้ย...ไปไล่จะชวย มันเหนื่อย การบรรลุผลนะเขาไม่ได้ตามลำดับหรอก พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า พระอริยเจ้านะมี ๔ อันดับ พระโสดา สกิทาคา อนาคา อรหัตต์ ส่วนใหญ่จริงๆ ฟังเทศน์ พระพุทธเจ้าจบเดียวเป็นอรหัตต์ทันทีเยอะเยอะ เห็นไหมล่ะ

ตามพระสูตรที่เรียนมานะ บางท่านก็คิด แห้งแค้นแก่พระโสดาบัน อย่างพระอานนท์นี่ ล้อพระโสดาบันซะเกือบ ๔๐ ปี ปัดปาดทีเดียวไปเป็นปฏิสัมภิทาญาณเลย และเก่งมาด้วยไซ้ไหม ก็มีหลายท่านอยู่ปั๊บบ้างเป็นอรหัตต์ กันเป็นแถวๆ อย่างลูกศิษย์ของพระสารีบุตร เป็นอรหัตต์หมดไซ้ไหม ก็เยอะเยอะไป ไม่จำเป็นต้องบรรลุตามลำดับ

ชื่อของพระอริยะ ชั้นของพระอริยะมี ๔ ชั้นจริง แต่ไม่จำเป็นต้องบรรลุตามชั้น นี่การปฏิบัติพระกรรมฐานขอทุกคน ถ้าหวังตามขั้นก็โง่เต็มที นี่การปฏิบัติจริงเขาไม่หวังตามขั้นหรอก อันดับแรกสุด ถ้ากำลังเราไม่มั่นใจแน่นอนต้องยึดอารมณ์พระโสดาบันก่อน ถ้าได้ขั้นนี้แล้วก็จับพระอรหัตต์ทันที

ผู้ถาม : อ้อ...ตีข้ามกระโดดไปเลย

หลวงพ่ : ไม่กระโดด นั่งเฉยๆ ตามแบบจริงๆ ท่านก็แนะนำแบบนั้น อย่างท่านพุทธโฆษาจารย์ ที่รจนาวิสุทธิมรรคท่านก็บอกไว้ตรงๆ “บุคคลใดถ้าถึงพระโสดาบันในที่หนึ่งใด ให้ทำจิตเข้าถึงอรหัตต์ในที่นั้นทันที” คือว่าไม่ยากอรหัตต์นี้ แค่ไม่ต้องการร่างกายเท่านั้นล่ะ ถ้าไม่ต้องการจริงๆ ก็เป็นอรหัตต์ คัดตัวเดียวคือการตัดกิเลสจริง เขาคัดสักกายทิฐิ ที่พระไปถามพระสารีบุตรว่า

“ผมเป็นปุถุชน จะเป็นพระโสดาบันเป็นอย่างไร” ก็พิจารณาร่างกายไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไซ้ไหม

เป็นสกิทาคามีล่ะ ก็ไอ้ตัวนี้ถ้าละเอียด ก็เป็นสกิทาคามี ถ้าผมจะเป็นอนาคามี ก็ปฏิบัติไอ้ตัวนี้จิตละเอียดลงไปอีก เบื่อหน่ายร่างกายก็เป็นอนาคามี ต้องการเป็นอรหัตต์ก็ไอ้ตัวนี้ ถ้าจิตวางเฉยได้ก็เป็นอรหัตต์ พระองค์นั้นก็แน่เหมือนกัน ถามอีกว่าเป็นอรหัตต์แล้วไม่ต้องทำอะไรเลยไซ้ไหม พระขี้เกียจนี้ พระสารีบุตรบอก ไม่ใช่ คือ พระอรหัตต์ทำเป็นปกติเพื่อความเป็นอยู่เป็นสุข...
